

महाराष्ट्र विधानसभा

तिसरे अधिवेशन, २०२०

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

मौजे हर्चे (ता.लांजा, जि.रत्नागिरी) येथील जमिनीची अवैधरित्या विक्री केल्याबाबत

(१) ८२१ (२७-०३-२०२०). श्री.राजन साळवी (राजापूर) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे हर्चे (ता.लांजा, जि.रत्नागिरी) येथील मुळ सर्वे नंबर १०६ हि.नं १ नविन गट नं १०७७ हया मिळकतीसंदर्भात शासनाचे कोणतेही आदेश नसतांना श्री.विजय दामोदर तेंडुलकर व श्री.सुहास वसंत तेंडुलकर यांच्या मालकी वहिवाटीची जमिन विभागीय वन अधिकारी, सावंतवाडी यांच्याकडे वर्ग करण्यात आलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सर्वे नं १०६ हि. नं. १ या मिळकतीमध्ये २१० गुंठे क्षेत्रात महादेव लक्ष्मण गोरे यांची कुळ वहिवाट असून तसेच कोंडीबा महादेव गोरे यांचे नांव २.१०.०० हे आर क्षेत्र असून सदर दोन्ही मिळकत मुंबई कुळ वहिवाट कलम व शेतजमिन अधिनियम कलम ३२ ग नुसार विक्री करण्यात आलेली असून सदर विक्री झालेले क्षेत्र वगळून उर्वरित ९३० गुंठे क्षेत्र मालक श्री.विजय दामोदर तेंडुलकर व श्री सुहास वसंत तेंडुलकर यांच्या नांवे शिल्लक असणे आवश्यक असतांनाही व सदर ९३० गुंठे क्षेत्रावर आजतागायत श्री.विजय दामोदर तेंडुलकर व श्री सुहास वसंत तेंडुलकर या कुटुंबाची प्रत्यक्ष मालकी हक्काने कब्जा वहिवाट असतांनाही मालकी वहिवाटीची जमिन विभागीय वन अधिकारी, सावंतवाडी यांच्याकडे वर्ग करण्यात आलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी मिळकतदार यांनी जिल्हाधिकारी यांच्याकडे पत्रव्यवहार केला असून अदयाप कोणतीही कार्यवाही झालेली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शासनाचे कोणतेही आदेश नसतांनाही परस्पर विभागीय वन अधिकारी, सावंतवाडी यांच्याकडे जमीन वर्ग करण्यात आल्याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(५) असल्यास, उपरोक्त मिळकतदारांना न्याय मिळवून देण्याबाबत व यास जबाबदार असणाऱ्या दोषींविरुद्ध कारवाई करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०९-२०२०) : (१), (२), (३) व (४) मौजे हर्चे (ता.लांजा, जि.रत्नागिरी) येथील मूळ सर्व्हे नं. १०६ हि. नं. १ नवीन गट नं. १०७७ हया मिळकतीबाबत महाराष्ट्र शासन राजपत्र भाग क्र. ०४ मध्ये शासन अधिसूचना क्र. आयसीएच-१३७७-३४००९-ल-७, दिनांक १४/०२/१९७८ अन्वये कलम २७ (१) नुसार वन खात्याकडे वर्ग करण्यात आली असून मौजे हर्चे येथील फेरफार क्र. ४०४२ असा दिसून येतो.

सर्व्हे नं.१०६ हि. नं.१ नवीन गट नं.१०७७ यामध्ये एकूण २७.६८.०० हे आर क्षेत्र आहे. त्या क्षेत्रापैकी कुळ म्हणून श्री.महादेव लक्ष्मण गोरे व श्री.कोंडीबा महादेव गोरे यांना प्रत्येकी २.१०.०० हे. आर इतकी शेतजमीन विक्री झालेली आहे. तहसिलदार, लांजा यांच्या हुकूम नं.आयसीएम/जमीन वाटप, दिनांक १७/०९/१९७६ रोजी विभागीय वन अधिकारी, सावंतवाडी विभाग यांच्या दिनांक १/११/१९७६ रोजी ९.२०.६६ हे. आर इतकी अतिरिक्त जमीन म्हणून ताबेपावतीसह ताब्यात दिली. त्याचा फेरफार क्र.४०२१ असा आहे. उर्वरित १४.१२.०० हे आर. इतके अतिरिक्त ठरलेले क्षेत्र भुमिहीनांना वाटप करण्यात आलेले आहे.

सद्यस्थितीत श्री.सुहास वसंत तेंडुलकर यांच्या नावे गट क्र.१०७७ वगळून एकूण २१३ गट असून त्याचे एकूण क्षेत्र ३६.१८.२० हे. आर एवढे असल्याचे दिसून येते. तसेच, श्री.विजय दामोदर तेंडुलकर यांच्या नावे गट क्र.१०७७ वगळून एकूण १५ गट असून त्याचे एकूण क्षेत्र ४६.७६.३९ हे. आर. एवढे असल्याचे दिसून येते.

सदर प्रकरणी मिळकतदार यांच्याकडून जिल्हाधिकारी यांच्याकडे कोणताही पत्रव्यवहार केला हे दिसून येत नसून मा.श्री.राजन साळवी (राजापूर) विधानसभा सदस्य यांनी मा.मंत्री (महसूल) यांना दिलेले निवेदन जिल्हाधिकारी कार्यालयात प्राप्त होवून तहसिलदार, लांजा यांनी दिनांक २२/११/२०१९ रोजी चौकशीसाठी मंडळ अधिकारी, साठवली यांच्याकडे पाठविण्यात आले आहे. चौकशी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर त्यावर उचित कार्यवाही करण्यात संकलीत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

गडचिरोली जिल्ह्यात महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी

योजनेतर्गत विहीरी अपुर्ण असल्याबाबत

(२) २१५१ (१६-०४-२०२०). श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) : सन्माननीय रोजगार हमी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गडचिरोली जिल्ह्यात महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेतर्गत कुशल कामाच्या निधी उपलब्धते अभावी सुमारे १०० पेक्षा जास्त विहीरी अपुर्ण असल्याचे माहे जानेवारी, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, संबंधीत विभागाने शासनाकडे कुशल कामाच्या निधीची मागणी केलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी करून गडचिरोली जिल्ह्यात महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेतर्गत कुशल कामास निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

वि.स. ९ (३)

श्री. संदीपानराव भुमरे (०३-०९-२०२०) : (१) नाही. हे खरे नाही.

(२) व (३) होय, हे खरे आहे.

जानेवारी, २०२० मध्ये कुशल निधी अभावी अपूर्ण असलेल्या ११ सिंचन विहिरींच्या कुशल निधीची मागणी करण्यात आली होती. त्यानुसार रु.४.३० लक्ष निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौ.कोपरा बारड (ता.बाभूळगांव, जि.यवतमाळ) येथील नागरिकांना मोबदला देण्याबाबत

(३) ३७७६ (२३-०३-२०२०). डॉ.अशोक उईके (राळेगाव) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौ.कोपरा बारड (ता.बाभूळगांव, जि.यवतमाळ) येथील भुमापन क्र.२४/४७/१९९७-९८ कलम ४/१५/७/१९९९ सदर भुमापनामध्ये विलंब झाल्यामुळे प्रकल्पग्रस्ताचे नुकसान झाल्याचे दिलेल्या तक्रारीवरून निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्हाधिकारी, यवतमाळ यांनी मौ.कोपरा बारड येथील नागरीकांना मोबदला देण्यात येईल असे विशेष भुसंपादन अधिकारी यांनी हमीपत्र दिले यामध्ये शेतीचा व घराचा मोबदला अल्प असल्याचे निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनस्तरावरून चौकशी करण्यात येऊन नागरीकांना शेतीचा व जमीनीचा मोबदला देण्याबाबत शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (३१-०८-२०२०) : (१) व (२) असे निदर्शनास आले नाही.

मौ.कोपरा बारड, ता.बाभूळगांव भूसंपादन प्र.क्र. २४/४७/९७-९८ यामध्ये दि.१५.०७.१९९९ रोजीची कलम-४ ची प्राथमिक अधिसूचना व्यपगत झाल्यामुळे नव्याने कलम-४ ची अधिसूचना दि.१५.०१.२००४ रोजी प्रसिध्द झाली. दि.१५.०७.१९९९ रोजी प्रसिध्द झालेल्या अधिसूचनेच्या वेळेस असलेल्या मुल्यांकनापेक्षा दि.१५.०१.२००४ च्या अधिसूचनेच्या वेळेचे मुल्यांकन निश्चित करण्यात आले आहे.त्यामुळे प्रकल्पग्रस्तांचे कोणतेही नुकसान झालेले नाही.

(३) हमीपत्र दिले नसल्याने शासन स्तरावरून आदेश देण्याचा प्रश्न येत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

रोजगार हमी योजनेतर्गत काम करणाऱ्या कामगारांच्या मजूरीमध्ये वाढ करण्याबाबत

(४) ६४०४ (१६-०४-२०२०). श्री.भारत भालके (पंढरपूर) : सन्माननीय रोजगार हमी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

वि.स. ९ (4)

- (१) राज्यातील सुमारे ९१ लाख ६६ हजार जॉबकार्ड धारक कुटुंबांपैकी रोजगार हमी योजनेच्या विविध कामांवर केवळ १७ लक्ष ९० हजार कुटुंबे काम करीत असल्याचे दिनांक २९ मे, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदरहू योजनेतर्गत काम करणाऱ्या मजूरांना प्रतिदिन २०० रुपयांचीच मजूरी मिळत असल्यामुळे कामगारांचा उदरनिर्वाह होत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने तातडीने लक्ष घालून रोजगार हमी योजनेतर्गत काम करणाऱ्या कामगारांच्या मजूरीमध्ये वाढ करून मजूरांना या योजनेत काम करण्यासाठी प्रोत्साहन द्यावे अशी मागणीही मजूरांनी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी करून उक्त मागणीच्या अनुषंगाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संदीपानराव भुमरे (०३-०९-२०२०) : (१) नाही. हे खरे नाही.

राज्य शासनाद्वारे प्रकाशित दि.१ जून, २०१९ च्या मजूर उपस्थिती अहवालानुसार राज्यात ८४.३३ लक्ष निर्गमित जॉबकार्डधारक कुटुंबांपैकी २८.५१ लक्ष सक्रिय कुटुंबे काम करीत होते.

(२) व (३) होय, हे अशंत: खरे आहे.

याबाबत निवेदने प्राप्त होत आहेत. तथापि, प्रत्येक राज्यासाठी मजूरीचा दर हा केंद्र शासनाकडून दरवर्षी ठरवून दिला जातो. सन २०१९-२० करिता महाराष्ट्र राज्यासाठी मजूरीचा दर रु.२०६/- प्रति दिन ठरवून देण्यात आला होता. सदयस्थितीत केंद्र शासनाने सन२०२०-२१ करिता सदर मजूरी दर रु.२३८/- प्रति दिन ठरवून देण्यात आला आहे.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात शेतमाल खरेदी केंद्र सुरु करण्याबाबत

(५) ८८७१ (०२-०६-२०२०). श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), श्री.प्रदीप जैस्वाल (औरंगाबाद मध्य), श्रीमती श्वेता महाले (चिखली), श्री.मंगेश चव्हाण (चाळीसगाव), श्रीमती नमिता मुंदडा (केज), श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर), श्री.शिरीष चौधरी (रावेर) : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात कापूस, तूर, चणा व अन्य शेतीमालाची खरेदी केंद्र सुरु करण्याची घोषणा करण्यात आली असली तरी प्रत्यक्षात मात्र तुरळक ठिकाणी खरेदी केंद्रे सुरु करण्यात आली असल्याने शेतकऱ्यांना अनेक अडचणींना सामोरे जावे लागत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, चिखली (जि.बुलढाणा) व यावल (जि.जळगांव) या तालुक्यात कापूस खरेदी केंद्र कमी असून जी केंद्रे सुरु केली होती ती बंद झालेली असून कापूस खरेदी केंद्रे सुरु करावी अशी मागणी लोकप्रतिनिधी यांनी जिल्हाधिकारी तसेच संचालक (सी.सी.आय.) व पणन संचालक यांच्याकडे लेखी निवेदनाद्वारे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) तसेच अंबाजोगाई (जि.बीड) तालुक्यातील शेतकऱ्यांकडे असलेल्या हरभऱ्याची शासनाने अद्याप खरेदी केली नसल्यामुळे त्याला किड लागून त्याचे पीठ पडत असल्याने शेतकऱ्यांचे प्रचंड नुकसान झाले असून, शेतकऱ्यांकडे असलेल्या कापसाची शासनाकडे नोंदणी असतानाही कापूस अद्याप खरेदी करण्यात आला नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, खरीप हंगामासाठी बी-बियाणे, खते यासाठी शेतकऱ्यांच्या हाती पैसा असणे आवश्यक असल्याने त्यासाठी शेतमालाची तात्काळ खरेदी होण्याच्या दृष्टीने मोठ्या प्रमाणात शेतमाल खरेदी केंद्रे सुरु करण्याबाबत विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा यांनी दिनांक २० एप्रिल, २०२० रोजी वा त्यासुमारास मा.मुख्यमंत्री महोदयांना पत्राद्वारे विनंती केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुषंगाने शेतमाल खरेदी केंद्र सुरु करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (२७-०७-२०२०) : (१) नाही.

हंगाम २०१९-२० साठी कापसाला केंद्र शासनाद्वारे जाहीर केल्या जाणाऱ्या किमान हमी दराने राज्यामध्ये केंद्र शासनाच्या मुख्य अधिकर्ता, भारतीय कपास निगम लि. (सीसीआय) यांच्याद्वारे एकूण ९० कापूस खरेदी केंद्रावर २३१ जिनिंग फॅक्ट्रीमध्ये तसेच, त्यांचे उप अधिकर्ता म्हणून महाराष्ट्र राज्य सहकारी कापूस उत्पादक पणन महासंघाद्वारे सदयस्थितीत ८९ खरेदी केंद्रावर १७६ जिनिंग प्रेसिंग फॅक्ट्रीमध्ये कापसाची खरेदी करण्यात येत आहे. दि.१७.०६.२०२० अखेर सीसीआय द्वारे एकूण ४,९०,४३५ शेतकऱ्यांकडून एकूण ११६.६५ लाख क्विंटल तर कापूस पणन महासंघाद्वारे एकूण २,८५,८८३ शेतकऱ्यांकडून एकूण ७७.९७ लाख क्विंटल कापसाची खरेदी झालेली आहे.

(२) नाही.

सीसीआयद्वारे बुलढाणा जिल्ह्यात चिखली, खामगांव, मल्कापूर, नांदुरा अशा ४ ठिकाणी कापूस खरेदी केंद्र सुरु करण्यात आलेली असून, दि.१७.०६.२०२० अखेर एकूण ११.१५ लाख क्विंटल कापसाची खरेदी झालेली आहे. तसेच, जळगाव जिल्ह्यातील जळगांव, भुसावळ, बोधवड, एरंडोल, पहर, जामनेर, पाचोरा, चोपडा, रावेर, चाळीस गांव, शेंदुर्णी अशा एकूण ११ कापूस खरेदी केंद्रावर एकूण ८.०४ लाख क्विंटल कापसाची खरेदी झालेली आहे.

(३) नाही.

कृषि उत्पन्न बाजार समितीकडे नोंदणी केलेल्या कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या कापसाची खरेदी बाजार समितीने दिलेल्या टोकण क्रमांकानुसार सीसीआय व महासंघाच्या खरेदी केंद्रावर कापूस खरेदी केला जात आहे.

(४) होय.

(५) कापूस पणन महासंघाकडे उपलब्ध असलेले ग्रेडर्सची संख्या मर्यादीत असल्याने विविध जिल्हाधिकारी स्तरावर कृषि विभागातील कृषि पदवीधर सेवकांना केंद्र शासनाच्या सिरपाट या प्रशिक्षण केंद्रावर प्रशिक्षित करून ग्रेडींगच्या कामाकरिता एकूण ९२ कृषि पदवीधर सेवकांना कापूस खरेदी केंद्रावर नियुक्ती देण्यात आलेली आहे. नवीन ग्रेडर्सच्या माध्यमातून कापूस खरेदी महासंघाने जिनिंग प्रेसिंग फॅक्ट्रीच्या संख्येत १२७ वरून १७६ एवढी वाढ केलेली आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील पीक विमा योजनेसंदर्भात नेमलेल्या मंत्रीमंडळाच्या उपसमितीच्या अहवालाबाबत

(६) ८८८६ (२९-०५-२०२०). अॅड.शहाजीबापू पाटील (सांगोले), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.तान्हाजी मुटकुळे (हिंगोली), श्रीमती श्वेता महाले (चिखली), श्री.राम सातपुते (माळशिरस), श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.बबनराव शिंदे (माढा), श्री.आशुतोष काळे (कोपरगाव), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), डॉ.राहूल पाटील (परभणी), श्री.रावसाहेब अंतापूरकर (देगलूर), श्री.राजेश एकडे (मलकापूर), श्री.बबनराव पाचपुते (श्रीगोंदा), श्री.रणधीर सावरकर (अकोला पूर्व), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.मंगेश चव्हाण (चाळीसगाव) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील शेतकऱ्यांना पीक विमा कंपन्यांकडून पिकांच्या नुकसानीची भरपाई योग्य प्रमाणात मिळत नसल्याने राज्यातील पीक विमा योजना, केंद्र शासनाकडून राबविण्यात येणाऱ्या नॅशनल इन्शुरन्स अथोरिटी सर्विस प्रमाणे राज्यात राबविण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शेतकऱ्यांना अधिकचा लाभ मिळण्याच्या दृष्टीने राज्य शासनाने केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेत आवश्यक त्या सुधारणा सुचविण्यासह यासंदर्भात निर्णय घेण्यासाठी मंत्रीमंडळाची उपसमिती गठीत करण्यात आलेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त समितीने आपला अहवाल शासनास सादर केला आहे काय,अहवालातील शिफारशींचे स्वरूप कायआहे,त्याअनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) अद्याप उपसमितीचा अहवाल शासनास प्राप्त झाला नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत, किती कालावधीत अहवाल प्राप्त होणे अपेक्षित आहे ?

श्री. दादाजी भुसे (३१-०७-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

(२) अंशतः खरे आहे.

(३) व (४) प्रधानमंत्री पीक विमा योजना राज्यात राबवितांना येणा-या अडचणी प्राप्त होणा-या तक्रारींचे निराकरण करून योजनेची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्यासाठी शासन निर्णय क्र. प्रपिविओ-२०१९/प्र.क्र.१८४/११-अे दि. ३०/०१/२०२० अन्वये मा.मंत्री (कृषि) यांचे अध्यक्षतेखाली मंत्रिमंडळ उपसमिती गठित करण्यात आली आहे. उपसमिती खालील बाबींवर विचार विनिमय करून उपाययोजना करण्यासाठी निर्णय घेईल.

१. रब्बी २०१९ साठी ज्या जिल्ह्यात विमा कंपनीची नेमणूक होऊ शकली नाही तिथे यासंदर्भात व्यावहारिक धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी करावयाच्या उपाययोजना करणे.

२. खरीप २०२० मध्ये अशीच परिस्थिती उद्भवण्याची शक्यता विचारात घेऊन पीक विमा योजना व फळ पिक विमा योजनेसंदर्भात आवश्यक त्या उपाययोजना सुचविणे व निर्णय घेणे.

३. सद्यस्थितीत योजनेतर्गत असलेल्या विविध त्रुटी दूर करण्यासाठी उपाययोजना सुचविणे. मा.मंत्री (कृषि) यांच्या अध्यक्षते खाली मंत्रिमंडळ उपसमितीचा बैठका दि. २०.०२.२०२०, २१.०४.२०२०, १५.०६.२०२० व दि.१७.७.२०२० रोजी आयोजित करण्यात आल्या होत्या. सदर बैठकांमध्ये प्राप्त निर्देशानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

**सुगंधी दुधाच्या पुरवठ्यासाठी निविदा प्रक्रियेत अपात्र ठरलेल्या
विश्वभारती फुड्स कंपनीस ठेका दिल्याबाबत**

(७) ९०५४ (०२-०६-२०२०). श्री.महेश चौधुले (भिवंडी पश्चिम), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय:-

(१) राज्यातील ५२८ आदिवासी आश्रम शाळांमध्ये २ लाख हून अधिक मुले शिक्षण घेत असून त्यांना पोषण आहार अंतर्गत दररोज दोनशे मिली सुगंधी दूध देण्याचा निर्णय सन २०१८ मध्ये आदिवासी विभागाने घेतला, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सुगंधी दुधाच्या पुरवठ्यासाठी दिनांक ५ नोव्हेंबर २०१८ रोजी वा त्यासुमारास ऑनलाईन निविदा मागवून ४ कंपन्यांना दुध पुरवठ्याचा ठेका देण्यात आला, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, निविदा प्रक्रियेतील विश्वभारती फुड्स या कंपनीने नियमांचे उल्लंघन केले असतानाही सुगंधी दुध पुरवठा करण्याचा ठेका त्यांना देण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणाची चौकशी करण्यात आली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले त्यानुसार संबंधित दोषीविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (२४-०७-२०२०) : (१) आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांना दोनशे मिली टेट्रापॅक (सुगंधी दुध) पुरविण्याची निविदा नोव्हेंबर, २०१८ मध्ये प्रसिध्द केली हे खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) व (५) विश्वभारती फूड्सने पुरवठा चालु केल्यानंतर लोकप्रतिनिधीकडून त्यांच्याबाबत तक्रारी येऊ लागल्या. सदर तक्रारीबाबत आयुक्तालयाकडून चौकशी केली असता, मे.विश्वभारती फूड्सने निविदेतील अटीचा भंग केल्याचे चौकशीअंती सिध्द झाल्याने त्यांचा शासकिय आश्रमशाळांना दुध पुरवठ्याचा आदेश व करारनामा आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक यांचे आदेश दि. १८.०५.२०२० अन्वये रद्द करण्यात आलेला आहे.

बुलढाणा जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना प्रलंबित तुरीचे अनुदान वाटप करण्याबाबत

(८) ११२८ (०२-०६-२०२०). श्री.राजेश एकडे (मलकापूर) : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बुलढाणा जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांचे सन २०१७-१८ चे तुरीचे अनुदान अद्यापही तुर उत्पादक शेतकऱ्यांना मिळाले नसल्याचे दिनांक १ मे २०२० रोजी व त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वारंवार मागणी करून देखील जिल्हा पणन अधिकारी, बुलढाणा यांच्या हलगर्जीपणामुळे सदर तुरीचे अनुदान प्राप्त असतानादेखील संबंधित शेतकऱ्यांना वाटप करण्यात आलेले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने हलगर्जीपणा करणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यावर कारवाई करण्याबाबत तसेच थकित तुरीचे अनुदान त्वरित वाटप करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१४-०७-२०२०) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) सन २०१७-१८ मधील रुपये १००० प्रति क्विंटल तूर अनुदान सुरुवातीस आधार जोडणी केलेल्या बँक खात्यात जमा करण्यात आले आहे. या अंतर्गत एकूण ३६७४८ पात्र शेतकऱ्यांना रुपये ४७.३६ कोटी वितरित करण्यात आले आहेत. तथापि, काही शेतकऱ्यांची बँक खाती आधार जोडणी केलेली नसल्याने अथवा जनधन बँक खाते असल्याने व आयएफएससी क्रमांक चुकीचा असल्याने काही शेतकऱ्यांना अनुदानाचे वितरण होत नसल्याने जिल्हा पणन अधिकाऱ्यांमार्फत RTGS/NEFT द्वारे वितरण करण्यास मान्यता दिली असून, अनुदान वितरणाची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील शेतकऱ्यांना रब्बी पीक विमा योजनेचा लाभ मिळण्याबाबत

(९) १२९० (०५-०६-२०२०). श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील लातूर, हिंगोली, बीड, सोलापूर, वाशिम, गडचिरोली, भंडारा, सिंधुदुर्ग व रत्नागिरी या नऊ जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना पीक विमा उतरविण्याकरिता तब्बल ९ वेळा निविदा काढूनही निविदा भरण्यास खाजगी व शासकीय विमा कंपन्यांनी भाग घेतला नसल्यामुळे तसेच रब्बी पीक विमा उतरवण्याची अखेरची मुदत दिनांक ३१ डिसेंबर १९ रोजी संपुष्टात आल्याने उपरोक्त ९ जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांना रब्बी पीक विमा भरता आला नसल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, मुख्य सचिव यांच्या दिनांक १८ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्यासुमारास पत्राद्वारे विमा सहभागाची अंतिम मुदत वाढविण्याबाबत व निविदा प्राप्त न होणेबाबत केंद्र शासनास अवगत करण्यात आले असून दिनांक ३० जानेवारी, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये मा. कृषी मंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली मंत्रिमंडळाची उपसमिती नेमून सदर समिती धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी शिफारस करणार आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू मंत्रिमंडळाच्या उपसमितीने रब्बी पीक योजनेचा लाभ या नऊ जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना मिळण्यासाठी कोणती धोरणात्मक शिफारस शासनाकडे केली वा करण्यात येणार आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दादाजी भुसे (२७-०८-२०२०) : (१) होय हे खरे आहे.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) मंत्रिमंडळ उपसमितीने दि. २१.०४.२०२० च्या बैठकीत ज्या जिल्हयाकरिता निविदा प्राप्त होणार नाही त्या जिल्हया करिता योजना राबवण्याच्या कालावधीमध्ये नैसर्गिक आपत्तीमुळे पिकांचे नुकसान झाल्यास राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती निवारण निकषांच्या अधिन राहून राष्ट्रीय नैसर्गिक आपत्ती निधीमधून अनुज्ञेतेनुसार मदत देण्याबाबत शिफारस केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अर्जुनी-मोरगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील ईटीयाडोह धरणाच्या कालव्याची दुरुस्ती करणेबाबत

(१०) ९३१२ (२८-०५-२०२०). श्री.मनोहर चंद्रिकापूर (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.राजू कारेमोरे (तुमसर), श्री.इंद्रनिल नाईक (पुसद) : सन्माननीय जलसंपदा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अर्जुनी-मोरगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील ईटीयाडोह धरणाचा कालवा फुटल्याचे माहे मार्च, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, ईटीयाडोह धरणाचे अंतर सुमारे ८ किलोमिटर असून संचारबंदीही असल्याने सदर बाब एक दिवसा नंतर गोठणगांव शाखा कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांच्या निदर्शनास आली त्यामुळे लाखो लिटर पाणी वाया गेले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, ईटीयाडोह धरणाच्या कालव्याची दुरुस्ती करण्याबाबत वारंवार शासनाकडे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, त्यानुसार धरणाच्या कालव्याची दुरुस्ती करणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. जयंत पाटील (०३-०९-२०२०) : (१) होय.

(२) नाही.

सदर बाब त्याच दिवशी दिनांक २२ मार्च २०२० रोजी निदर्शनास आली व त्वरेने विसर्ग बंद करण्यात आला. सदर कामाचे स्वरूप पाहता उन्हाळी हंगामाच्या पाणी वाटपाकरिता लावण्यात आलेल्या मजुरांकडूनच सदर दुरुस्ती काम दिनांक २२ मार्च २०२० रोजीच त्वरीत चालू करण्यात आले. दिनांक २५ मार्च २०२० रोजी काम पूर्ण करून विसर्ग सुरळीत चालू करण्यात आला.

(३) नाही, सदरस्थितीत इटियाडोह प्रकल्पाचे विशेषदुरुस्ती कामाचा प्रस्ताव क्षेत्रीय स्तरावर तयार करणे प्रगतीपथावर आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अर्जुनी-मोरगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील लोकसेवा सहकारी पतसंस्थेतील
कार्यरत व्यवस्थापकाने केलेला गैरव्यवहार**

(११) ९३४४ (०२-०६-२०२०). श्री.मनोहर चंद्रिकापूरे (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.राजू कारेमोरे (तुमसर), श्री.इंद्रनिल नाईक (पुसद) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अर्जुनी-मोरगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील लोकसेवा सहकारी पतसंस्थेतील कार्यरत व्यवस्थापकाने सन २०१८-२०१९ या आर्थिक वर्षात २९ लाख रुपयांचा गैरव्यवहार केल्याचे माहे फेब्रुवारी-एप्रिल, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, व्यवस्थापक, श्री.प्रशांत मेश्राम यांनी उक्त गैरव्यवहार दिनांक २० फेब्रुवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास सादर केलेल्या लेखा परीक्षण अहवाल सादर केला असता निदर्शनास आला असून, सदर प्रकरणी लेखा परीक्षक, श्री.यशवंत रामटेके यांनी गैरव्यवहाराची तक्रार अर्जुनी-मोरगांव पोलीस स्टेशन येथे लेखी तक्रार दाखल केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय व चौकशीच्या अनुषंगाने जिल्हा सहनिबंधकांनी संस्थेवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०७-०७-२०२०) : (१) होय.

(२) व (३) अर्जुनी-मोरगांव (जि.गोंदिया) तालुक्यातील लोकसेवा सहकारी पतसंस्थेच्या सन २०१८-१९ च्या लेखापरिक्षण अहवालानुसार पतसंस्थेच्या तत्कालीन व्यवस्थापक श्री.प्रशांत मेश्राम यांनी रु.२९.२८ लाख रकमेचा अपहार केल्याचे निदर्शनास आले आहे. त्यानुषंगाने संबंधित लेखापरिक्षकांनी पतसंस्थेच्या व्यवस्थापकाविरुद्ध पोलीस स्टेशन अर्जुनी/मोरगाव येथे गुन्हा क्र. ००४४/२०२०, दिनांक ०४.०३.२०२० रोजी दाखल केला आहे.

सदर गुन्ह्याच्या चौकशीदरम्यान पोलीसांनी पतसंस्थेच्या १० संचालकांवर संशयीत म्हणून गुन्हे दाखल केले आहेत.

दरम्यान पतसंस्थेमध्ये झालेल्या अपहाराच्या रकमेची जबाबदारी निश्चित करण्यासाठी जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, गोंदीया यांनी अधिनियमाच्या कलम ८८ अन्वये चौकशी करण्यासाठी प्राधिकृत अधिकाऱ्याची दिनांक ०३.०६.२०२० रोजीच्या आदेशान्वये नियुक्ती केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील कांदा तालुकास्तरावरून कृषि उत्पन्न बाजार समितीमार्फत
नाफेडकडून खरेदी होणेबाबत**

(१२) ९५२४ (०२-०६-२०२०). श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.चेतन तुपे (हडपसर), श्री.रमेश कोरगांवकर (भांडूप पश्चिम) : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात मागील तीन वर्षांपासून कांदयाला बाजारभाव नसल्यामुळे शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले असताना यावर्षी कोविड-१९ या संसर्गजन्य आजारामुळे कांदयाचे भाव जास्त प्रमाणात खाली आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, यावर्षी झालेली अतिवृष्टी, ढगाळ हवामान यांमुळे कांदयाचे उत्पन्न कमी व निर्यात बंदीमुळे बाजारभावही घसल्यामुळे शेतकरी दुहेरी संकटात सापडला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, कांदयाचे भाव स्थिराविण्यासाठी व शेतकऱ्यांना परवडणारा भाव मिळण्यासाठी प्रत्येक तालुका स्तरावर कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या मार्फत नाफेडकडून १५ ते २० रुपये दराने कांदा खरेदी करणेबाबत शेतकऱ्यांकडून मागणी होत आहे, हे ही खरे आहे,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून नाफेडमार्फत कांदा खरेदी करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१४-०७-२०२०) : (१) दरवर्षी कांद्याचे उत्पादन व मागणी आणि मान्सूनचा पाऊस यानुसार कांद्याच्या दरात चढउतार होत असतात. २०१६-१७ वगळता २०१५-१६ व २०१७-१८ मध्ये माहे ऑक्टोबर ते जानेवारीपर्यंत शेतकऱ्यांना कांद्याचे सरासरी किमान रुपये ११५० प्रति क्विंटल व कमाल रुपये २७३६ प्रति क्विंटल प्राप्त झाले आहेत. सन २०१९-२० मध्ये तर माहे ऑगस्ट ते मार्च पर्यंत कांद्याचे चांगले दर प्राप्त झाले आहेत. कोविड-१९ या संसर्गजन्य रोगामुळे देशात लॉकडाऊन लागू केल्यामुळे, बाजार समितीशी संबंधित व्यक्ती व शेतकरी यांना रोगाचा प्रादुर्भाव होऊ नये, यासाठी कांद्याचे लिलाव बंद ठेवले होते. मर्यादित आवक व कमी मागणी यामुळे कांद्याच्या दरात घट झालेली आहे.

(२), (३) व (४) सन २०१९-२० मध्ये लांबलेला मान्सून व अवकाळी पाऊस यामुळे खरीप व लेट खरीप हंगामातील कांद्याचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाल्याने देशांतर्गत कांद्याचे दर मोठ्या प्रमाणात वाढल्याने, माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये देशांतर्गत बाजारपेठेत मागणी व पुरवठा यामध्ये बरीच तफावत आल्याने, देशांतर्गत बाजारपेठेतील कांद्याचे दर स्थिर ठेवण्यासाठी निर्यात बंदी लागू केली होती. तसेच इजिप्त व तुर्कस्थानमधून कांदा आयात करून, दर स्थिर ठेवण्याचा प्रयत्न करण्यात आला होता. दिनांक १५ मार्च, २०२० पासून कांद्यावरील निर्यातबंदी मागे घेतली आहे.

केंद्रशासनाच्या किंमत स्थिरीकरण योजनेतर्गत ग्राहकांना किफायतशीर दरात कांदा उपलब्ध करण्यासाठी नाफेडमार्फत चालू बाजारभावाने दरवर्षी कांदा खरेदी केली जाते. यासाठी महाएफपीसी, पुणे या शेतकरी उत्पादक कंपन्यांच्या शिखर संस्थेला नोडल एजन्सी म्हणून नियुक्ती केली जाते. चालू वर्षात ४८ शेतकरी उत्पादक कंपन्यांमार्फत अहमदनगर-२८, नाशिक-१०, पुणे-१५, औरंगाबाद, उस्मानाबाद व सोलापूर जिल्ह्यात प्रत्येकी २ व बीड-१ अशा एकूण ६० ठिकाणी खरेदी केंद्रे सुरु करण्यात आलेली आहेत.

महाएफपीसीकडून कांदा खरेदी सुरु करण्यात आली असून, दिनांक १६/२०२० अखेर २७१४२.७५ क्विंटल कांद्याची खरेदी झाली असून शेतकऱ्यांना सरासरी रुपये ९२७ प्रति क्विंटल दर मिळालेला आहे.

तसेच केंद्रशासनाच्या MEIS या योजनेमध्ये कांद्याचा समावेश करून ५% अनुदान मंजूर करण्याची मागणी राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे केलेली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

शिरूर (जि.पुणे) तालुक्यातील चासकमानसाठी झालेल्या

भूसंपादनाच्या नोंदी पूर्णत उठविण्याबाबत

(१३) ९५४८ (०४-०६-२०२०). श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.चेतन तुपे (हडपसर) : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शिरूर (जि.पुणे) तालुक्यातील चासकमानच्या लाभक्षेत्रात वीर, भामा आसखेड, उजनी, गुंजवणी, टेमघर, कळमोडी आदी प्रकल्पांचे पुनर्वसन करण्यासाठी चुकीच्या व अधिकच्या संपादित केलेल्या जमिनीचे नियम व कायदे डावलून वाटप करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, चुकीच्या स्लॅब आकारणीमुळे काही शेतकऱ्यांच्या जमिनी बेकायदेशीरपणे संपादित करण्यात आल्या, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, चासकमान प्रकल्पाच्या बुडित क्षेत्रातील शेतकऱ्यांना पर्यायी जमीन वाटपासाठी शिरूर तालुक्यात सुमारे २ हजार १०० हेक्टर इतकीच जमीन संपादनाची असतानाही चासकमान धरणासाठी ८ हजार ४०० हेक्टर जमिनीवर पुनर्वसनासाठी राखीव अशा नोंदी ७/१२ वर करण्यात आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त ७/१२ वरील नोंदीमुळे जमिनी खरेदी-विक्री, खातेफोड, कर्ज प्रकरणाचा लाभ यांसारखे व्यवहार करताना शेतकऱ्यांना अडचणींना सामोरे जावे लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, शिरूर तालुक्यातील शेतकऱ्यांच्या ७/१२ वरील पुनर्वसनासाठीच्या राखीव अशा केलेल्या नोंदी पुर्णत उठविणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विजय वडेईवार (०३-०७-२०२०) : (१), (२), (३) व (४) हे खरे नाही.

- (५) प्रकल्पाच्या लाभ क्षेत्रातील खातेदारांच्या जमिनींना सिंचनाची सुविधा उपलब्ध झालेली नाही किंवा भविष्यातही सिंचन सुविधा उपलब्ध होणार नाही अशा प्रकरणी संबंधित खातेदारांच्या ७/१२ उताऱ्यावरील इतर हक्कातील पुनर्वसनासाठी राखीव शेरे कमी करण्याबाबतची कार्यवाही करण्याबाबत आवश्यक त्या सुचना दिनांक ०५.०८.२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सर्व जिल्हाधिकारी कार्यालयांना दिलेल्या आहेत.
- (६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**हवेली (जि.पुणे) तालुक्यातील महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार
हमी योजनेत झालेला गैरव्यवहार**

(१४) ११३१४ (१०-०७-२०२०). श्री.भिमराव तापकीर (खडकवासला) : सन्माननीय रोजगार हमी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) हवेली (जि.पुणे) तालुक्यातील पंचायत समिती अंतर्गत महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेत कुशल तसेच अकुशल कामांचे चुकीचे अंदाजपत्रक वितरित करून सन २०१६ ते २०२० या कालावधीत गैरव्यवहार केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेतील कामे अतिशय निकृष्ट पद्धतीने सुरु असून नियमानुसार कागदोपत्री कामे दाखवून शासनाच्या निधीचा अपहार करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून सदरहू कामांमध्ये गैरव्यवहार करणाऱ्या अधिकारी व कर्मचारी यांच्या विरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संदीपानराव भुमरे (२९-०७-२०२०) : (१) व (२) नाही, हे खरे नाही.
(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मौजे कासाई (ता.कणकवली, जि.सिंधुदुर्ग) येथे सिलिका सॅन्डचे
अवैधरीत्या उत्खनन होत असल्याबाबत**

(१५) ११३४८ (१०-०७-२०२०). श्री.नितेश राणे (कणकवली) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे कासाई (ता.कणकवली, जि.सिंधुदुर्ग) येथे काही कंपन्या सिलिका सॅन्डचे मागील अनेक वर्षे अवैधरीत्या उत्खनन करित आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, केंद्र सरकारच्या पर्यावरण विभागाने राधानगरी वार्डलड लाईफ अभयारण्याच्या १० कि. मी. क्षेत्राच्या हद्दीमध्ये येणा-या सर्व प्रकारच्या मेजर व मायनर मिनरल्सच्या माईन्स बंद करण्याच्या सुचना सुप्रीम कोर्टाच्या आदेशानुसार दिल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर १० कि. मी. क्षेत्रामध्ये सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील काही भाग येत असून येथे उत्खनन करणा-या कंपन्यांना आतापर्यंत किती मे. टन उत्खनन करण्यास परवानगी शासनाकडून दिली आहे तसेच या कंपन्यांचा अहवाल शासनाकडे प्राप्त झाला आहे काय,
- (४) असल्यास, या बेकायदेशीर उत्खनन करणा-या कंपन्यांवर शासनाकडून कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) अशी बाब निदर्शनास आली नाही.

- (२) हे खरे आहे.
- (३) मौजे कासाई (ता.कणकवली, जि.सिंधुदुर्ग) हा भाग केंद्र सरकारच्या पर्यावरण विभागाने राधानगरी वार्डलड लाईफ अभयारण्याच्या १० कि.मी. क्षेत्राच्या हद्दीत येत नसल्याचे उप वनसंरक्षक, सावंतवाडी यांनी कळविले आहे.

तसेच मौजे कासाई (ता.कणकवली, जि.सिंधुदुर्ग) येथील सिलिका सॅन्ड खाणपट्टाधारका कडून आतापर्यंत ३२,३९,८१५ इतक्या मे.टन एवढ्या सिलिका सॅन्ड उत्खननाकरीता आवश्यक स्वामीत्वधन व इतर कर शासनजमा करून परवानगी देण्यात आली आहे.

- (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**वाडा खडकी (ता.जि.पालघर) येथे भाडेपट्टा करार संपल्यानंतरही
आयआरबी कंपनीचा डांबर प्रकल्प सुरु असल्याबाबत**

(१६) ११४६३ (११-०७-२०२०). श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) वाडा खडकी (ता.जि.पालघर) येथील शासकीय जागेचा भाडेपट्टा करार संपल्यानंतरही आयआरबी कंपनीचा डांबर प्रकल्प सुरु असल्याबाबत ग्रामस्थांनी तक्रार केल्यानंतर पालघर पोलिसांनी जबाबनोद करून दिनांक १७ जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास जिल्हाधिकारी, पालघर यांच्याकडे अहवाल सादर केला, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (३) असल्यास, या प्रकरणी शासनाच्या महसूलाचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होत असल्याने चौकशीच्या व सदरहू अहवालाच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (१८-०८-२०२०) : (१), (२) व (३) पोलीस स्टेशन, मनोर येथे ग्रामस्थांनी तक्रार केलेली नाही, मात्र श्री.प्रविण शामरावजी भिंगारे, वरिष्ठ व्यवस्थापकीय अधिकारी, आयआरबी, इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड/मॉडर्न रोड मेकर्स यांनी डांबर प्लांटवर काम करण्यास मनाई केलेबाबत श्री.विष्णू उराडा व इतर यांचेविरुद्ध तक्रार दाखल केली आहे.

मौजे वाडे, ता.जि.पालघर येथील भूमापन क्र.२२/१ क्षेत्र ४-८१.०० हे.आर शासकीय जमीन मे.मॉडर्न रोड मेकर्स प्रा.तर्फे श्री.जयंत दत्तात्रय डांगरे यांना १० वर्षे करिता खनिपट्ट्याने दिलेल्या जमिनीचा भाडेपट्टा करार दिनांक १०.१२.२०१८ रोजी संपुष्टात आलेला आहे. सदर जागेचा अनधिकृतपणे वापर होत असल्याने, तहसिलदार, पालघर यांनी दिनांक १०.०२.२०२० व दिनांक ०९.०६.२०२० रोजी महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ चे कलम ५० (४) अन्वये मे.मॉडर्न रोड मेकर्स प्रा.तर्फे श्री.जयवंत दत्तात्रेय डांगरे यांना नोटीस बजावण्यात आल्या आहेत तसेच सदर नोटीशीच्या अनुषंगाने उक्त कंपनीने रुपये ३०,७५०/- इतकी दंडाची रक्कम धनादेशाद्वारे शासन जमा केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सडक-अर्जुनी (जि.गोंदिया) तालुक्यात अवैध वाळू उपसा होत असल्याबाबत

- (१७) ११५७७ (१०-०७-२०२०). श्री.मनोहर चंद्रिकापूर (अर्जुनी-मोरगांव) :** सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) सडक-अर्जुनी (जि.गोंदिया) तालुक्यातील वनविभागाच्या अंतर्गत येणाऱ्या वडेगांव, केसलवाडा, सालेटोला, घाटबोरी, या वाळू घाटातून रात्रीच्या सुमारास वाळू तस्करी होत असल्याचे माहे मे, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
 - (२) असल्यास, याकडे संबंधित वनपरिक्षेत्र अधिकारी यांचे अक्षम्य दुर्लक्ष झाले असून वाळू तस्करी करणाऱ्यांना संबंधित विभागाचे अभय असल्याचे तसेच या वाळू तस्करीमुळे शासनाचा लाखो रुपयांच्या महसूलाचे नुकसान झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,
 - (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(४) असल्यास, त्यानुसार या प्रकरणी संबंधित दोषीवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) सडक-अर्जुनी (जि.गोंदिया) तालुक्यातील वनपरिक्षेत्रांतर्गत येणाऱ्या वडेगाव, केसलवाडा, घाटबोरी या क्षेत्रात वाळूघाट नाहीत. तसेच वनपरिक्षेत्रांतर्गत सालईटोला क्षेत्रात छोटे नाले असून त्यामध्ये वाळू अत्यल्प प्रमाणात आहे.

सडक-अर्जुनी वनपरिक्षेत्रात वन विभागाचे अधिकारी/कर्मचारी सतत गस्त करीत असून माहे मे,२०२० मध्ये वा त्या दरम्यान वन विभागाच्या क्षेत्रातील नाल्यामधून वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूक झाल्याची बाब निदर्शनास आली नाही.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

गडचिरोली जिल्ह्यातील रेती घाट निविदा प्रक्रियेला झालेला विलंब

(१८) ११७७८ (१०-०७-२०२०). श्री.धर्मरावबाबा आत्राम (अहेरी) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गडचिरोली जिल्ह्यातील रेतीघाट निविदा प्रक्रिया मागील दोन वर्षांपासून न झाल्यामुळे शासनाचे कोटयवधी रुपयांचे नुकसान झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्ह्यात माहे मे, २०२० पर्यंत रेतीघाट लिलाव न झाल्यामुळे स्थानीक अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने मोठ्या प्रमाणात रेतीचे अवैधरीत्या उत्खनन होत असून पावसाळा जवळ आल्याने कोटयवधी रुपयांच्या घाटांची किंमत कमी झालेली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, महसूल विभागातील अधिकाऱ्यांच्या दिरंगाईमुळे शासनाचे नुकसान होत असल्याने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) गडचिरोली जिल्ह्यामध्ये सन २०१७-१८ मध्ये लिलावात गेलेल्या ६६ वाळूगटांपासून शासनास २४.४८ कोटी रुपयांचा महसूल प्राप्त झाला आहे. तसेच सन २०१८-१९ मध्ये लिलावात गेलेल्या ३३ वाळूगटांपासून २२.८७ कोटी रुपयांचा महसूल प्राप्त झाला आहे. सन २०१९-२० या वर्षाकरीता गडचिरोली जिल्ह्यास गौण खनिजांपासून ४७.०० कोटी रुपयांचे उद्दिष्ट निश्चित करून देण्यात आले होते. त्यानुसार दि.१/४/२०१९ ते ३१/३/२०२० या कालावधीत रु.४७.४५ कोटी इतका महसूल प्राप्त करून उद्दिष्टपूर्ती करण्यात आली आहे.

दि.३/९/२०१९ रोजीच्या वाळू/रेती निर्गती सुधारित धोरणानुसार सन २०२०-२१ करीता वाळूगट लिलाव प्रक्रिया राबविण्यात येत आहे. गडचिरोली जिल्ह्यात ५५ वाळूगटांचे प्रस्ताव निश्चित करण्यात आले असून सदर वाळूगटांची अपसेट प्राईस रु.५०.३३ कोटी निश्चित केली आहे. सदर वाळूगटांकरीता जनसुनावणी घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे. जनसुनावणीची प्रक्रिया पूर्ण होताच सदर वाळूगटांचे प्रस्ताव पर्यावरण अनुमतीसाठी सादर करण्यात येतील.

गडचिरोली जिल्ह्यात जिल्हा, उपविभागीय, तालुका, ग्रामस्तरावर दक्षता समित्या स्थापन करण्यात आल्या असून गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीवर आळा घालण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

परभणी जिल्ह्यात रिलायन्स जिओ कंपनीने अवैध गौण खनिज उत्खनन केल्याबाबत

(१९) ११७८० (१०-०७-२०२०). श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्ह्यात शासनाची कोणतीही परवानगी न घेता रिलायन्स जिओ या कंपनीने खोदकाम करून ऑप्टिकल फायबर केबल टाकल्याप्रकरणी रूपये २६ कोटीचा दंड दिनांक २२ जून, २०१८ रोजी वा त्यासुमारास आकारण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जिल्हाधिकारी परभणी यांनी वारंवार कंपनीस कळवूनही प्रतिसाद न देणाऱ्या संबंधितांवर कारवाई करून दंडासह रक्कम वसूल करण्याबाबत लाईट इन लाईफ या संस्थेने दिनांक २० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास जिल्हाधिकारी, परभणी व प्रधान सचिव, महसूल विभाग, मंत्रालय यांना लेखी निवेदनाद्वारे कळविले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार जिओ कंपनीकडून दंडासह रक्कम वसूल करून कंपनी विरुद्ध कठोर कारवाई करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) अशा प्रकारचे निवेदन प्राप्त झाल्याचे निदर्शनास आले नाही.

(३) व (४) अपर विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांनी दि.१०/६/२०१९ रोजीच्या आदेशान्वये अपिलार्थी जियो कंपनीचे अपील फेटाळून अपर जिल्हाधिकारी, परभणी यांनी आकारलेल्या दंडात्मक रक्कमेचे आदेश कायम केले होते. सदर दंडात्मक रक्कमेच्या वसूलीबाबत जिल्हाधिकारी, परभणी यांच्या दि.२१/१/२०२० रोजीच्या पत्राच्या अनुषंगाने जिल्हाधिकारी, मुंबई शहर यांनी महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, १९६६ मधील कलम २६७ नुसार रु.२५,९५,६३,७५०/- इतक्या दंडात्मक रक्कमेची मागणीची दि.३१/०१/२०२० रोजीची नोटीस जिओ कंपनीच्या मुंबई येथील कार्यालयास बजाविण्यात आली आहे. सदर नोटीसीच्या अनुषंगाने सदर

कंपनीने अपर विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांच्या दि.१०/६/२०१९ रोजीच्या आदेशाविरुद्ध अपर विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचेकडे पुनर्विलोकन अर्ज सादर केला असून अपर विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांनी पुनर्विलोकन अर्जावर निर्णय होईपर्यंत उक्त दंडात्मक रक्कमेच्या वसूलीस स्थगिती दिली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मौजे साकूर (ता.संगमनेर, जि.अहमदनगर) येथील मूळा
नदीपात्रातून वाळूची चोरी होत असल्याबाबत**

(२०) ११७९२ (१०-०७-२०२०). श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे साकूर (ता.संगमनेर, जि.अहमदनगर) मूळा नदीपात्रातील वाळू जेसीबी व पोकलेनच्या सहाय्याने चोरली जात असल्याचा व्हीडीओ सामाजिक कार्यकर्त्याने सोशल मिडीयावर व्हायरल केल्यानंतर महसूल विभागाने दोन हजार ब्रास वाळूचा पंचनामा करण्याऐवजी केवळ १०० ब्रासचा पंचनामा केल्याने संबंधीत तहसीलदारांचे वाळू तस्करांशी संगनमत असल्याचे माहे मार्च, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, जेसीबी व पोकलेनच्या सहाय्याने वाळू उपसा सुरु असताना तलाठी व मंडळ अधिकारी तसेच तहसीलदार याकडे हेतू पुरस्सर दुर्लक्ष करित असून वाळूच्या उपसामुळे नदी पात्रात मोठे-मोठे खड्डे पडल्याने नदी काठावरील गावांना पाणी टंचाईचा सामना करावा लागत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार वाळू तस्करीकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर तसेच वाळू तस्करांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२), (३) व (४) मौजे साकूर, ता.संगमनेर, जि.अहमदनगर येथील मूळा नदीच्या पात्राशेजारील गट नं.१२२/२, हे ३५ आर पोटखराबा ०.१७ आर मधून दि.४/२/२०२० ते २८/२/२०२० या कालावधीकरीता संबंधितास ३०० ब्रास मातीमिश्रित वाळू उत्खनन व वाहतूकीची परवानगी देण्यात आली होती.

मौजे साकूर येथील मूळा नदीच्या पात्रातून वाळू उत्खनन होत असल्याच्या तहसिलदार, संगमनेर यांना दि.२२/२/२०२० रोजी ग्रामस्थांच्या दुरध्वनीद्वारे तक्रारी प्राप्त झाल्याने त्याच दिवशी मंडळ अधिकारी व तलाठी यांनी मूळा नदीच्या पात्रात पाहणी करण्यात आली. पाहणीच्या वेळी मौजे साकूर येथील गट नं.१२२/२ लगतच्या मूळा नदीपात्रातून १०० ब्रास वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूक झाल्याचे निदर्शनास आले आहे. त्यामुळे संबंधित

परवानाधारकास मंजूर परवाना क्षेत्रातील गट नं.१२२/२ मधून वाळू उत्खनन दि.२३/२/२०२० पासून बंद करण्यात आले आहे. तसेच सदर ठिकाणाचा केलेल्या पंचनामानुसार संबंधितास दंडात्मक कार्यवाहीची नोटीस बजावण्यात आली आहे.

सन २०१९-२०२० या कालावधीत संगमनेर तालुक्यात वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूक करणाऱ्या ८१ वाहनांवर कारवाई करून रु.११.३६ लक्ष इतकी दंडात्मक रक्कम वसूल करण्यात आली आहे. तसेच २९ प्रकरणी गुन्हे दाखल करण्यात आले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

'मागेल त्याला शेततळे' या योजनेच्या निधी वाटपात झालेला गैरव्यवहार

(२१) ११७९५ (११-०७-२०२०). श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय रोजगार हमी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मागेल त्याला शेततळे योजनेच्या निधी वाटपात कृषी विभागाने गैरव्यवहार करून सन २०१६ पासून शेततळ्यांसाठी कोटयावधी रुपयांच्या निधीचे वाटप करण्यात आल्याचे माहे मार्च, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अक्षांश (लॅटिट्यूड) व रेखांश (लॉजिट्यूड) याचा तयार होत असलेला कोआर्डिनेट्स (निर्देशांक) चा वापर करून शेततळ्यांच्या स्थानाची निश्चीती केलेल्याला जिओटॅगिंग असे संबोधले जात असून शेततळे धारकांच्या शेतात जावून तळ्यासह शेतकऱ्यांचे फोटो घेवून जिओटॅगिंग केले जात असल्यामुळे एकाच ठिकाणी शेततळ्यासाठी दोनदा वाटप दाखविता येत नसल्यामुळे असा गैरव्यवहार टाळण्यासाठी शेततळ्यांचे फोटो जिओटॅगिंग घेण्याचे आदेश राज्य शासनाने दिले होते. तसेच माजी मुख्यमंत्री यांच्या समोर जिओटॅगिंग आणि शेततळे योजनेचे सादरीकरण करण्यात आले होते, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शेततळ्यांसाठी सुमारे सहा अब्ज निधीचा खर्च व १ लाख ७ हजार ४०० शेततळी तयार करण्यात आल्याचे दाखविण्यात आले असून प्रत्यक्षात ही शेततळे जागेवरच नसल्याचे मंत्रालय प्रशासनाचे म्हणणे असून सव्वा दोन हजार तळ्यांना जिओटॅगिंग न करताच आनुदान देण्यात आले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शेततळे अनुदान वाटप प्रकरणी कृषी आयुक्त, पुणे यांचेकडे शासनाकडून स्पष्टीकरण मागविण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीचे निष्कर्ष काय आहेत, गैरव्यवहार रोखणारे जिओटॅगिंग नाकारण्याचे आदेश कोणी दिले तसेच चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधितांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संदीपानराव भुमरे (२९-०७-२०२०) :(१) हे खरे नाही.

(२) होय, हे खरे आहे.

(३) अंशतः खरे आहे.

अनुदान अदा केलेल्या १,३४,२१० शेततळे पैकी १८७१ शेततळ्यांना विविध कारणामुळे जिओ टॅगिंग न करता अनुदान अदा करण्यात आलेले होते. त्यापैकी सद्यःस्थितीत ४८८ शेततळ्यांना जिओ टॅगिंग करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) व (५) होय, हे खरे आहे.

प्रस्तुत प्रकरणी दक्षता पथकाकडून प्राथमिक चौकशी अहवाल प्राप्त झाला असून त्यामध्ये गैरव्यवहार झालेला आढळून आलेला नाही.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

नाशिक शहरातील सातपूर विभागातील आनंदवल्लीजवळील पूर नियंत्रण रेषेजवळ बेकायदा उत्खनन करण्यात येत असल्याबाबत

(२२) ११९३९ (१०-०७-२०२०). श्रीमती सीमा महेश हिरे (सीमाताई) (नाशिक पश्चिम) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक शहरातील सातपूर विभागातील आनंदवल्लीजवळील पूर नियंत्रण रेषेजवळ बेकायदा उत्खनन करण्यात येत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नदी संवर्धनाबाबत मा. उच्च न्यायालयाचे आदेश असतानादेखील याचे उल्लंघन होत असून उत्खनन करून नदीपात्र अरुंद करित माती थेट नदीपात्रात टाकली जात आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नाशिक शहरातील सातपूर विभागातील आनंदवल्ली जवळ बेकायदेशीर उत्खनन करणाऱ्या दोषींवर कारवाई करणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) मौजे आनंदवल्ली, ता.जि.नाशिक येथील स.नं.६५/१/१ अ ही मिळकत गोदावरी नदीपात्रालगत असून सदर क्षेत्राजवळ नदीचे वळण आहे. सदर क्षेत्रामध्ये संबंधित क्षेत्रधारकाचे बांधकाम सुरु असून सदर जागेवर कोणतेही उत्खनन झाल्याचे दिसून आले नाही. त्याचप्रमाणे नदीपात्रालगत संरक्षक भिंतीचे काम सुरु असून सदर संरक्षण भिंत ही पूर रेषेबाहेर मिळकत मालकाचे जागेत आहे. सदर संरक्षण भिंतीच्या बांधकामासाठी खोदकामातून निघालेली माती, मुरुम हे त्याच क्षेत्रात टाकल्याचे दिसून आले आहे.

सदर बांधकाम हे महानगरपालिकेच्या मंजूर अभिन्यासाप्रमाणे प्रत्यक्ष जागेवर सुरु असल्याचे दिसून आले आहे. सदर ठिकाणी अवैध उत्खनन झाल्याचे निदर्शनास आले नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मौजे साबलखेडा (ता.सेनगाव, जि.हिंगोली) फाट्या नजीक तथा खंडाळा-भांडेगाव मार्गावरील
माळावर जमीन खोदून मुरुम उत्खनन केल्याबाबत**

(२३) ११९७१ (१०-०७-२०२०). श्री.तान्हाजी मुटकळे (हिंगोली) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे साबलखेडा (ता.सेनगाव, जि.हिंगोली) फाट्या नजीक तथा खंडाळा-भांडेगाव मार्गावरील माळावर जमीन खोदून मोठ्या प्रमाणात मुरुमाचे उत्खनन करण्यात आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पळशी फाट्यापासून मागे गोरेगावच्या दिशेने नर्याने दोपदरी रस्त्याचे सुधारणा काम संधगतीने दर्जाहीन पद्धतीने सुरु असून याच कामासाठी सदर माळ पोखरून मोठ्या प्रमाणात मुरुम वापरण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू उत्खननाच्या परवानगीबाबतही साशंकता असून केवळ कागदोपत्री रॉयल्टी भरल्याचे दाखवून एका ब्रासच्या ऐवजी शंभर ब्रास अनधिकृत उत्खनन केले जात आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी करून सदरहू अनधिकृत उत्खननाबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२), (३) व (४) मौजे साबलखेडा (ता.सेनगाव, जि.हिंगोली) येथील गट क्र.२ मधून ५०० ब्रास मुरुम उत्खनन करण्यासाठी स्वामित्वधनाच्या रक्कमेचा भरणा करून घेऊन रितसर परवानगी तहसिलदार, सेनगाव यांच्याकडून देण्यात आली आहे. सदर ठिकाणाहून ५०० ब्रासपेक्षा अधिक गौण खनिजाचे उत्खनन झाले नसल्याचे केलेल्या चौकशीत निष्पन्न झाले आहे.

सेनगाव तालुक्यातील पळशी फाट्यापासून मागे गोरेगावच्या दिशेने नव्याने रस्त्याच्या सुधारणा कामासाठी मौजे खंडाळा व भांडेगाव (ता., जि.हिंगोली) येथील मुरुम वापरण्यात आला नसल्याचे तहसिलदार, हिंगोली यांनी केलेल्या चौकशीत दिसून आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्हयांमधील अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांना विमा योजनेचा लाभ देण्याबाबत

(२४) १२१८३ (१०-०७-२०२०). श्री.बंटी भांगडिया (चिमूर), श्री.कृष्णा गजबे (आरमोरी) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रपूर जिल्हयात शेतीची कामे करतांना शेतकऱ्यांचा अपघाती मृत्यु झाल्यास त्यांच्या कुटुंबाला आर्थिक मदत मिळण्यासाठी सुरु केलेल्या गोपीनाथ मुंडे शेतकरी अपघात विमा योजनेतर्गत सन २०१६ ते २०२० या कालावधीत जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांच्याकडे तालुका कृषी अधिकारी यांचे माध्यमातून सुमारे ३३९ प्रस्ताव सादर करण्यात आले असतांना फक्त १४३ प्रस्ताव मंजूर करण्यात आले असून ५९ प्रस्ताव नामंजूर करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

- (२) तसेच, गडचिरोली जिल्ह्यात सन २०१७ ते २०२० या कालावधीतील सदरहू योजनेतर्गत एकूण ९९ प्रस्ताव विमा कंपनीकडे प्रलंबित असल्याचे माहे जुन, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रस्ताव प्रलंबित असल्यामुळे लाभार्थी शेतकऱ्यांचे कुटुंब आर्थिक मदतीच्या प्रतिक्षेत असताना प्रस्ताव नामंजूर व प्रलंबित असण्याची कारणे काय आहेत,
- (४) असल्यास, सदरहू जिल्ह्यांमधील अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांच्या कुटुंबाला विमा योजनेचा लाभ देण्यास दिरंगाई करणाऱ्या विमा कंपनी व संबंधितांवर कारवाई करण्यासह वंचीत लाभार्थ्यांना विम्याचा लाभ मिळण्याचे दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दादाजी भुसे (२७-०७-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे.

सदर कालावधी मध्ये विमा कंपनी कडे ३४२ विमा प्रस्ताव सादर करण्यात आले असून त्यापैकी १५५ प्रकरणे मंजूर करण्यात आली असून ६० प्रकरणे नामंजूर करण्यात आली आहेत. ९२ प्रकरणे कागदपत्रांच्या अभावी प्रलंबित आहेत तर ३५ प्रकरणे कार्यवाहीत आहेत.

(२) अंशतः खरे आहे.

सदर कालावधी मध्ये विमा कंपनी कडे १९४ विमा प्रस्ताव सादर करण्यात आले असून त्यापैकी ५५ प्रकरणे मंजूर करण्यात आली असून २७ प्रकरणे नामंजूर करण्यात आली आहेत. ८१ प्रकरणे कागदपत्रांच्या अभावी प्रलंबित आहेत तर ३१ प्रकरणे कार्यवाहीत आहे.

(३) सदर योजनेतर्गत विमा प्रस्ताव हे शेतकरी कुटुंबाकडून आवश्यक असणाऱ्या कागदपत्रांच्या पुर्ततेअभावी प्रलंबित असून बहुतांशी प्रकरणामध्ये ७/१२, ६-क, ६-ड, व्हिसेरा अहवाल, पोलीस अंतिम अहवाल इत्यादी कारणांचे कागदपत्रा अभावी विमा प्रकरणे प्रलंबित आहेत, असे निदर्शनास आलेले आहे.

(४) सदर योजनेमध्ये विमा प्रस्ताव शीघ्रगतीने मंजूर होण्यासाठी प्रलंबित विमा प्रकरणांच्या जिल्ह्यानिहाय यादया करून राज्यातील सर्व संबंधित यंत्रणांच्या विभाग प्रमुखांना पुर्ततेसाठी कळविण्यात येऊन विशेष कॅम्पद्वारे मोहिम राबवून कागदपत्रांच्या पुर्ततेसाठी प्रयत्न करण्यात येत आहेत.

कृषि आयुक्तालय स्तरावर अधिकारी नियमितपणे विमा कंपनीच्या कार्यालयास भेट देऊन प्रगतीचा आढावा घेत आहेत. विमा कंपनी व विमा सल्लागार कंपनीच्या नियमित आढावा बैठका घेण्यात येत आहेत. तसेच योजनेच्या संनियंत्रणासाठी तालुका स्तरावर तहसीलदार यांच्या अध्यक्षतेखाली व जिल्हा स्तरावर मा. जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समित्यांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे.

(५) विलंब झालेला नाही.

मौजे सावळी (ता.मानोरा, जि.वाशिम) येथे अवैधरीत्या मुरूम उत्खनन केल्याबाबत

(२५) १२३६८ (१७-०७-२०२०). श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे सावळी (ता.मानोरा, जि.वाशिम) येथे राष्ट्रीय महामार्गाच्या बांधकामासाठी लागणारा मुरूम अवैधरीत्या उत्खनन केल्याप्रकरणी आर.एन.एस इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड हुबळी, कर्नाटक या कंपनीला एकूण १४ कोटी १५ लाख ६१ हजार ६०० रुपयांचा दंड मानोरा तहसीलदारांनी ठोठावला असून दंडाची रक्कम भरण्याची नोटीस संबंधित कंपनीस दिनांक २० जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास दिली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर नोटीसमध्ये कंपनीला दंडाची रक्कम तीन दिवसांच्या आत शासनाने जमा करण्याचे आदेश दिले असून कंपनीने तीन दिवसांच्या आत दंडाची रक्कम शासनाकडे भरणा केली आहे काय,

(३) नसल्यास, उक्त कंपनीवर कारवाई करून कंपनीकडून सदरहू दंडाची रक्कम वसूल करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०८-२०२०) : (१), (२) व (३) मौजे सावळी येथील गट क्र.१३ मधून २२११९ ब्रासचे अवैध उत्खनन केल्याप्रकरणी मे.आर. एन.एस. इन्फ्रास्ट्रक्चर लि. हुबळी यांना तहसिलदार, मानोरा यांनी रु.१४,१५,६१,६००/- इतक्या दंडात्मक रक्कमेचे आदेश दि.८/६/२०२० रोजी पारीत केले आहेत. सदर आदेशात दंडाची रक्कम तीन दिवसांच्या आत जमा करण्याबाबत कळविले आहे.

तहसीलदार, मानोरा यांच्या दि.८/६/२०२० रोजीच्या आदेशाविरुद्ध संबंधित कंपनीने महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम, १९६६ चे कलम २४७ अन्वये उपविभागीय अधिकारी, कारंजा यांचेकडे अपील दाखल केले आहे. सदर अपीलाबाबत उपविभागीय अधिकारी, कारंजा यांनी दि.८/७/२०२० रोजी आदेश पारीत केले असून आदेशामध्ये सदर प्रकरणात उपविभागीय अधिकारी स्तरावर संयुक्त पथक तयार करून सदर खदानीची मोजणी करावी व खदानीच्या अतिरिक्त उत्खननाबाबतचा अहवाल जिल्हाधिकारी, वाशिम यांना सादर करण्यात यावा, असे नमुद आहे. त्यानुसार उपविभागीय स्तरीय पथकाने दि.१६/७/२०२० पासून सदर खदानीच्या ठिकाणी मोजणी प्रक्रिया सुरु केली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सांगली येथील मध्यवर्ती कारागृहात सुरक्षेच्या दृष्टीने त्रुटी आढळून आल्याबाबत

(२६) १२४९३ (१०-०७-२०२०). श्री.धनजंय (सुधीर) गाडगीळ (सांगली) : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सांगली येथील मध्यवर्ती कारागृहाची तपासणी पोलीस महासंचालक व कारागृह महानिरीक्षक यांनी केली असता यामध्ये सुरक्षेच्या दृष्टीने गंभीर त्रुटी आढळल्याचे माहे एप्रिल, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर कारागृह सांगली शहरामध्ये मध्यवर्ती ठिकाणी अत्यंत कमी जागेत असून कारागृहात कैद्यांची संख्या मर्यादेपेक्षा दुप्पट झाल्याने धोकादायक बनले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, हे मध्यवर्ती कारागृह कवलापूर (ता.मिरज, जि.सांगली) येथे हलविण्याबाबतचा प्रस्ताव संबंधित विभागाने शासनास सादर केला असून तो शासनाकडे प्रलंबित आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदरहू प्रस्तावास तातडीने मंजूरी देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अनिल देशमुख (२८-०७-२०२०) : (१) होय.

(२), (३) व (४) अंशतः खरे.

सांगली जिल्हा कारागृह हे शहराच्या मध्य भागी दाट लोकसंख्येमध्ये वसलेले आहे. कारागृहाची अधिकृतबंदी क्षमता २०५ पुरुष व ३० महिला असे एकूण २३५ अशी असून सध्या कारागृहात २९९ पुरुष व २२ महिला असे एकूण ३२१ बंदी दाखल आहेत. कारागृह वैद्यकीय अधिकाऱ्यांच्या सल्ल्याने बंद्यांची वैद्यकीय तपासणी, आरोग्य शिबीर आयोजित करून बंद्यांची व्यवस्थित काळजी घेण्यात येत आहे. जिल्हा कारागृहाकडून नविन कारागृह बांधणेकरीता जागा उपलब्ध करून देणेबाबतचा प्रस्ताव जिल्हाधिकारी, सांगली यांच्याकडे सादर करण्यात आलेला असून त्यानुषंगाने पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मलकापूर (जि. बुलढाणा) तालुक्यातील हुतात्मा वीर जगदेवराव सहकारी सूतगिरणीच्या जमिनीची विक्री प्रक्रिया रद्द करून संचालक मंडळ बरखास्त करण्याबाबत

(२७) १२५२६ (११-०७-२०२०). श्री.राजेश एकडे (मलकापूर) : सन्माननीय वस्त्रोद्योग मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मलकापूर, नांदुरा व मोताळा (जि.बुलढाणा) या तालुक्यातील कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या हितासाठी सुरु करण्यात आलेल्या वीर जगदेवराव सहकारी सूतगिरणी (ता.मलकापूर, जि.बुलढाणा) च्या मालकीची जमीन कामगारांचे वेतन अदा करण्याचे कारण पुढे करून सदर सूतगिरणीचे मूळ मालक भागदारक शेतकरी यांना विश्वासात न घेता विक्री करण्याचा निर्णय सूतगिरणीच्या संचालक मंडळाने घेतला असल्याचे दिनांक २८ जून २०२० रोजी व त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राष्ट्रीय महामार्गामध्ये सदर सूतगिरणीची जमीन गेलेली असून त्यामधून करोडो रुपये सदर सूतगिरणीला मिळालेले असल्याने त्या पैशामधून सूतगिरणीच्या कामगारांना वेतन अदा केले जाऊ शकते, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, हुतात्मा वीर जगदेवराव कापूस उत्पादक सहकारी सूतगिरणी यांच्या संचालक मंडळाने केलेल्या गैरकारभाराची चौकशी होऊन संचालक मंडळ बरखास्त करणे बाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी २४ फेब्रुवारी २०२० रोजी सादर केलेल्या पत्राच्या अनुषंगाने अहवाल सादर करणेबाबत दिनांक ३ मार्च २०२० रोजी आयुक्त, वस्त्रोद्योग यांना शासनाने पत्र दिले आहे, हे ही खरे आहे,

(४) असल्यास, या प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(५) असल्यास, त्याअनुषंगाने सूतगिरणीची करण्यात येत असलेली जमीन विक्रीची प्रक्रिया रद्द करण्यासह राष्ट्रीय महामार्गास दिलेल्या जमिनीच्या बदल्यात मिळालेल्या पैशातून कामगारांचे वेतन अदा करणेबाबत तसेच गैरकारभार व अनियमितता करणारे संचालक मंडळ बरखास्त करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहेत,

(६) नसल्यास, विलंबाच कारणे काय आहेत ?

श्री. अस्लम शेख (२८-०७-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

हुतात्मा वीर जगदेवराव कापूस उत्पादक सहकारी सूतगिरणी मर्या., मलकापूर जि.बुलढाणा या सूतगिरणीने कोरोना विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे दि.२८.०६.२०२० रोजी किंबहुना मार्च २०२० पासून आज रोजी पर्यंत लॉकडाऊन मुळे संचालक मंडळ सभा घेऊन जमीन विक्रीचा ठराव घेतलेला नाही. मात्र मा. दिवाणी न्यायालय, प्रथम श्रेणी न्यायदंडाधिकारी, मलकापूर यांचे फौजदारी किरकोळ अर्ज क्र.५७/२०१९ मधील दि.१६.०३.२०२० च्या आदेशानुसार कामगारांचे किमान वेतन फरकाची रक्कम रु.१,३६,०९,८८३/- सूतगिरणीची २२.३६ हे.आर. जमिनीमधून देणेबाबत मा.जिल्हाधिकारी बुलढाणा यांना निर्देशित केलेले आहे.

(२) हे खरे नाही.

सूतगिरणीला राष्ट्रीय महामार्गामध्ये गेलेल्या जमिनी पोटी रु.८२,७६,७५५/- हि रक्कम मंजूर झाली. त्यापैकी टीडीएस व जमीन महसूल रक्कम रु.३५,६३,३७४/- कपात करून रु.४७,१३,३८१/- दि.०७.०४.२०१६ रोजी सूतगिरणीला प्राप्त झाली. सदर रक्कमेतून सूतगिरणीचे कर्मचारी पगार, पी.एफ.रक्कम संचालक मंडळ निवडणूक संबंधित खर्च, व्हॅट टॅक्स, इलेक्ट्रीक भरणा, ठेव परतफेड इत्यादी बाबीवर सदर रक्कम सन २०१६-१७ मध्ये सूतगिरणीने खर्च केलेली आहे. त्यामुळे सूतगिरणीच्या कामगारांना किमान वेतन कायद्यानुसार फरकाची थकबाकी देण्याकरिता सूतगिरणीकडे रक्कम शिल्लक नाही.

(३) हे खरे आहे.

सदर सूतगिरणीचे संचालक मंडळाबाबतची तक्रार आयुक्तालयास प्राप्त झाली असून सदर तक्रारीचे अनुषंगाने प्रादेशिक उपआयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांच्याकडून अहवाल मागविण्यात आल्याचे आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांनी नमूद केले आहे. प्रादेशिक उप आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांनी त्यांचे पत्र दि.२८.०२.२०२० व दि.०५.०६.२०२० अन्वये

सूतगिरणीकडून वस्तुस्थितीचा अहवाल व खुलासा मागविण्यात आलेला आहे. परंतु सूतगिरणीकडे कर्मचारी कार्यरत नसल्याने व कोरोनाचा साथीमुळे लॉकडाउन घोषित झाल्याने माहिती / खुलासा प्राप्त झालेला नाही. सदर खुलासा प्राप्त होताच चौकशीची पुढील कार्यवाही करण्यात येत असल्याचे आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांनी नमूद केले आहे.

(४) चौकशीची कार्यवाही प्रादेशिक उप आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांचे स्तरावर सुरु असल्याचे आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांनी नमूद केले आहे.

(५) सूतगिरणीने जमिन विक्रीबाबत कोणताही ठराव घेतलेला नाही. तथापि मा. न्यायालयाचे फौजदारी किरकोळ अर्ज क्र. ५७/२०१९ मधिल आदेशानुसार मा. जिल्हाधिकारी यांचेकडून पुढील कार्यवाही करण्यात येत आहे. तसेच राष्ट्रीय महामार्गाकडून प्राप्त रक्कमेचा विनियोग सन २०१६-१७ मध्ये झालेला असून कोणतीही रक्कम सूतगिरणीकडे शिल्लक नाही.

सूतगिरणीचे सन २००६-०७ ते २०११-१२ या कालावधीचे लेखा परिक्षण अहवाल व विशेष अहवालात गंभीर दोष आढळून आल्याने महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम ८३(१) अन्वये आयुक्तालयाचे आदेश दि.२७.०४.२०१४ नुसार चौकशी करण्याकरीता जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, बुलढाणा यांची चौकशी अधिकारी म्हणून नेमणूक करण्यात आली. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, बुलढाणा यांनी चौकशी अहवाल त्यांचे पत्र दि.२४.०२.२०१५ अन्वये आयुक्तालयास सादर केला आहे. सदर चौकशी अहवालातील गंभीर दोषानुसार सूतगिरणीत झालेल्या गैरव्यवहाराची आणि आर्थिक नुकसानीची जबाबदारी तसेच नुकसान भरपाईची वसुलपात्र रक्कम निश्चित करण्याकरीता महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० चे कलम ८८ अंतर्गत दि.१४.०६.२०१६ रोजी आदेश निर्गमित करण्यात आले असून प्राधिकृत चौकशी अधिकारी म्हणून श्री.नानासाहेब चव्हाण, प्रादेशिक उपसंचालक, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांची नियुक्ती करण्यात आली. तदनंतर श्री.नानासाहेब चव्हाण,यांची बदली झाली असल्याने आयुक्तालयाचे दि.११.१०.२०१९ रोजीचे आदेशान्वये सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था, ता.मलकापूर जि.बुलढाणा यांची प्राधिकृत चौकशी अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली.सदरची चौकशी अद्याप पूर्ण झालेली नसून चौकशी सुरु आहे. चौकशी पूर्ण झाल्यावर पुढील कार्यवाही करण्यात येणार आहे. तसेच सूतगिरणीचे सन २०१४-१५ पासून लेखापरिक्षण प्रलंबित असून अद्यावत लेखापरीक्षण पूर्ण झाल्यानंतर प्राप्त लेखापरिक्षण अहवालानुसार नमुद मुद्याबाबत कार्यवाही करण्यात येणार असल्याचे आयुक्त, वस्त्रोद्योग, नागपूर यांनी नमूद केले आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

येसगी व गोळेगाव (ता.बिलोली,जि.नांदेड) येथील मांजरा नदीच्या

पात्रातून अवैधरित्या वाळू उपसा होत असल्याबाबत

(२८) १२५७६ (१०-०७-२०२०). डॉ.तुषार राठोड (मुखेड) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) येसगी व गोळेगाव (ता.बिलोली, जि.नांदेड) येथील मांजरा नदीच्या पात्रातील हजारो ब्रास लाल वाळूचा अवैधरीत्या उपसा सुरु असल्याचे दिनांक २२ डिसेंबर, २०१९ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या नदीपात्रातून वाळू उपसा करणाऱ्या वाळू माफियाकडे महसूल विभागाचे अधिकारी दुर्लक्ष करीत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून अवैधरित्या वाळूचा उपसा करणाऱ्यांवर व त्यांना सहकार्य करणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) व (२) अशी बाब निदर्शनास आली नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

नरपड (ता.डहाणू, जि.पालघर) समुद्र किनारी वाळू तस्करी होत असल्याबाबत

(२९) १२५८३ (१०-०७-२०२०). श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नरपड (ता.डहाणू, जि.पालघर) येथील समुद्र किनारी वाळू माफीयांची मोठ्या प्रमाणात दहशत पसरली असून दिनांक २१ जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास प्रशासनाने अवैध वाळू वाहतुक करत असलेल्या वाहनांवर कारवाई करून जप्त केलेले वाहने वाळू माफियांनी पळवून नेल्याचे दिनांक २६ जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या किनाऱ्यावर वाळू माफियांतर्फे मुख्यतः रात्रीच्या वेळी मोठ्या प्रमाणात उत्खनन करण्यात येत असल्याने शासनाच्या कोट्यावधी रुपयांच्या महसूलाचे नुकसान झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत चौकशी करून संबंधित वाळू तस्करांवर कारवाई करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, तसेच या कारवाईचे स्वरूप काय आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) व (२) अशी बाब निदर्शनास आली नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे पडघा (ता.भिवंडी, जि.ठाणे) येथील सर्वे नं १०१ या शासकीय गायरान जमीनीवर अतिक्रमण केल्याबाबत

(३०) १२६८५ (१०-०८-२०२०). श्री.महेश चौघुले (भिवंडी पश्चिम) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे पडघा (ता.भिवंडी, जि.ठाणे) ग्रामपंचायतीचे ग्रामसेवक व महसूल विभागातील संबंधित अधिकारी यांच्या संगनमताने सर्वे नं १०१ या शासकीय गायरान जमीनीवर अतिक्रमण करून प्लॉट पाडून त्यांची विक्री केली असल्याबाबतचे निवेदन स्थानिक सामाजिक कार्यकर्ते यांनी मा.मुख्यमंत्री यांना दिले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, पडघा येथे होत असलेल्या अनधिकृत बांधकामाबाबत अनेक तक्रारी तहसीलदार, भिवंडी यांच्याकडे करूनही त्यांनी कोणतीही कारवाई केली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदरहू निवेदनाच्या अनुषंगाने संबंधित दोषीविरुद्ध शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (१८-०८-२०२०) : (१) हे खरे आहे.

- (२) व (३) मौजे पडघा, ता.भिवंडी, जि.ठाणे येथील स.नं. १०१ या शासकीय जमिनीवरील तीन पत्राशेड, एक खुले पत्राशेड, दोन खोल्यांचे सुरु असलेल्या बांधकामाच्या भिंती अशी एकूण ६ अनधिकृत बांधकामे दिनांक २५/०६/२०२० रोजी पूर्णतः निष्कासित करण्यात आले असून संबंधितांविरुद्ध पडघा पोलीस स्टेशन, ता.भिवंडी येथे दिनांक २३/०७/२०२० रोजी प्रथम खबर क्रमांक २०१/२०२० अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प योजनेंतर्गत रेशीम उद्योग
घटकास पूर्व संमती देणेबाबत**

(३१) १२७११ (१०-०७-२०२०). श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प योजनेंतर्गत दिनांक ६ मे, २०२० रोजीपासून वैयक्तिक लाभांच्या कोणत्याही अर्जांना पूर्व संमती न देण्याबाबत प्रकल्प संचालक, नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प, मुंबई यांनी राज्यातील सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांना त्यांच्या कार्यालयीन पत्र जा.क्र.नादेकृसंप्र-कृषिविद्या /३३४/२०२० दिनांक ६/५/२०२० नुसार सूचना दिल्या आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, रेशीम लागवडीसाठी रेशीम अभियानांतर्गत लागवडीसाठी नोंदणी केलेल्या व लागवडीची नर्सरीसह तयारी केलेल्या बहुभूधारक शेतकऱ्यांच्या रेशीम लागवडीसाठी शासनाची इतर कोणतीही योजना नसल्याने व लागवडीसाठी पुरेसा वेळ न मिळाल्यामुळे शेतकऱ्यांमध्ये फसवणुकीची भावना निर्माण झाली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, रेशीम लागवडीसाठी रेशीम विभागाकडे नोंदणी केलेल्या पोकरांतर्गत समाविष्ट गावातील शेतकऱ्यांना रेशीम लागवडीसाठी पूर्वसंमती देण्याबाबत औसा विधानसभा स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी मा.मुख्यमंत्री, उप मुख्यमंत्री, कृषी मंत्री, पालकमंत्री, लातूर, प्रकल्प

संचालक पोकरा, जिल्हाधिकारी लातूर यांच्याकडे दिनांक २४ मे, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निवेदनाद्वारे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर रेशीम लागवड या वैयक्तिक घटकास पूर्व संमती देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दादाजी भुसे (२७-०७-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे

(२) नाही. रेशीम लागवडीसाठी रेशीम अभियानातार्गत लागवडीसाठी नोंदणी केलेल्या व लागवडीची नर्सरी सह तयारी केलेल्या शेतकऱ्यांची लेखी तक्रार क्षेत्रीय स्तरावर प्राप्त झालेली नाही.

(३) होय, हे खरे आहे

(४) व (५) सदर बाबीचा लाभ पात्र लाभार्थ्यांना महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजनेतून देणेबाबत क्षेत्रीय स्तरावर सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

**वैजापूर (जि.औरंगाबाद) तालुक्यातील गोदावरी नदीतून वाळूचा
बेसुमार उपसा होत असल्याबाबत**

(३२) १२७७१ (१७-०७-२०२०). श्री.प्रदीप जैस्वाल (औरंगाबाद मध्य) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वैजापूर (जि.औरंगाबाद) तालुक्यातील गोदावरी नदीची पाणीपातळी खालावली असल्याने वाळू तस्करांकडून अवैधरित्या वाळूचा उपसा केला जात आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणी ग्रामस्थांनी वारंवार प्रशासनाकडे तक्रारी करून देखील महसूल व पोलीस प्रशासन याकडे दुर्लक्ष करित आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत चौकशी करून गोदावरी नदीपात्रातून अवैधरित्या वाळू उपसा करणाऱ्यांवर तसेच याकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या संबंधित अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०८-२०२०) : (१), (२) व (३) वैजापूर तालुक्यातील गोदावरी पात्रात वाळूचा अवैध उपसा होत असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे.

वैजापूर तालुक्यात वाळूच्या अवैध उत्खननास व वाहतूकीस आळा घालण्यासाठी तालुकास्तरावर तलाठी, मंडळ अधिकारी, नायब तहसिलदार यांचे बैठे व भरारी पथक तसेच ग्रामपंचायत स्तरावर सरपंच, ग्रामसेवक, पोलीस पाटील, कोतवाल इ.यांचे ग्राम दक्षता समिती स्थापन करण्यात आली आहे.

वैजापूर तालुक्यात सन २०१९-२० या काळात वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या १५ प्रकरणी दंडात्मक कार्यवाही करून रु.१५,४५,०००/- इतकी रक्कम शासनजमा करण्यात आली

आहे. तर माहे जून, २०२० ते दि.१७ जुलै,२०२० अखेर वाळूचे अवैध वाहतूकीच्या ७ प्रकरणी रु.२,७६,०००/- इतका दंड आकारण्यात आला असून रु.१,४६,०००/- इतकी रक्कम शासनजमा करण्यात आली आहे.

वैजापूर तालुक्यातील वीरगांव पोलीस ठाण्याच्या हद्दीत उपविभागीय पोलीस अधिकारी, वैजापूर व स्थानिक गुन्हे शाखा यांच्या विशेष पथकामार्फत दि.१/७/२०१९ ते दि.२/६/२०२० या कालावधीत वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या ३२ प्रकरणी गुन्हे दाखल करण्यात येवून ४८ ब्रास वाळूसह ३२ वाहने जप्त करण्यात आली आहेत. तसेच शिवूर पोलीस ठाणे यांनी केलेल्या कारवाईत दि.२४/५/२०१९ ते दि.३१/५/२०२० या कालावधीत वाळूच्या अवैध वाहतूकीच्या ३१ प्रकरणी गुन्हे दाखल करण्यात आले आहेत. तसेच २५ वाहनांचे नोंदणी रद्द करण्याचे प्रस्ताव परिवहन विभागास सादर करण्यात आले आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सिल्लोड (जि. औरंगाबाद) तालुक्यातील नदीपात्रांमध्ये वाळूचा अवैधरित्या उपसा होत असल्याबाबत

(३३) १२७७७ (१०-०७-२०२०). श्री.प्रदीप जैस्वाल (औरंगाबाद मध्य) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सिल्लोड (जि.औरंगाबाद) तालुक्यातील कोणत्याही नदीच्या वाळूपट्ट्याचा प्रशासनाने लिलाव केला नसताना रात्रीच्या वेळी नदीपात्रात मोठमोठे खड्डे पाडून वाळूचा अवैधरित्या बेसुमार उपसा होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी करून सिल्लोड तालुक्यातील नदीपात्रातून अवैधरित्या वाळू उपसा करणाऱ्या वाळूमाफियांवर तसेच संबंधित अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) व (२) सिल्लोड तालुक्यामध्ये नदीपात्रातून वाळूचा अवैध उपसा व वाहतूक होत असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे.

सिल्लोड तालुक्यात गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीला प्रतिबंध घालण्यासाठी ग्रामपातळीवर ग्रामदक्षता समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच तालुका स्तरावर भरारी पथकांची स्थापना करण्यात आली आहे. सदर पथकांमार्फत सिल्लोड तालुक्यात माहे एप्रिल, २०२० ते जून, २०२० या कालावधीत वाळूच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या १२ प्रकरणी कार्यवाही करून रु.२०,६५,२००/- इतकी दंडात्मक रक्कम वसूल करण्यात आली आहे. वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूक करणाऱ्या ५ ट्रॅक्टर, २ जेसीबी व १ टिप्पर जप्त करून दंडात्मक कार्यवाही प्रस्तावित आहे. तसेच १७ प्रकरणी गुन्हे दाखल करण्यात आले आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

औरंगाबाद येथील खाम नदीपात्रातून वाळूचा अवैध उपसा होत असल्याबाबत

(३४) १२७८५ (१०-०७-२०२०). श्री.प्रदीप जैस्वाल (औरंगाबाद मध्य) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) औरंगाबाद येथील खाम नदीपात्रातून वाळू तस्करांकडून मोठ्या प्रमाणात अवैधरित्या वाळूचा उपसा केली जात आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत ग्रामस्थांनी वारंवार प्रशासनाकडे तक्रारी करून देखील महसूल प्रशासन याकडे दुर्लक्ष करीत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत चौकशी करून खाम नदीपात्रातून अवैधरित्या वाळू उपसा करणाऱ्यांवर तसेच संबंधित अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२९-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) औरंगाबाद येथील खाम नदीच्या पात्रात वाळूचे अवैध उत्खनन होत असल्याबाबत ग्रामस्थांकडून स्थानिक प्रशासनास तक्रारी प्राप्त नाहीत. तथापि, माहे फेब्रुवारी, २०२० मध्ये स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झालेल्या बातमीच्या अनुषंगाने केलेल्या पाहणीत खाम नदीपात्रात वाळूचे अवैध उत्खनन करून काही अंतरावर वाळू साठा केल्याची बाब निदर्शनास आली आहे. सदर वाळूसाठा जप्त करून याप्रकरणी अज्ञात व्यक्तीविरुद्ध बेगमपूरा पोलीस ठाणे येथे खबर क्र.००४३, दि.२५/२/२०२० अन्वये गुन्हा नोंद करण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अहमदनगर व मुंबई येथे नवीन कारागृह उभारण्याबाबत

(३५) १२८१६ (१०-०७-२०२०). श्री.रमेश कोरगांवकर (भांडूप पश्चिम) : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) पुणे येथील मध्यवर्ती कारागृहाची कैद्यांना ठेवण्याची क्षमता २४०० असताना त्या कारागृहात ५८०० कैदी तसेच मुंबईतील आर्थर रोड कारागृहात देखील क्षमतेपेक्षा अधिक कैदी ठेवण्यात आल्याचे दिनांक ५ मार्च, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, येरवडा (पुणे) व मुंबईतील आर्थर रोड कारागृहातील कैद्यांची संख्या कमी करून क्षमतेच्या प्रमाणात कैद्यांना पुरेशी जागा उपलब्ध करण्याच्यादृष्टीने अहमदनगर व मुंबई येथे नवीन मध्यवर्ती कारागृहे उभारण्याचा निर्णय शासनाने घेतल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या प्रकरणी चौकशी करून अहमदनगर व मुंबई येथे नवीन मध्यवर्ती कारागृहे उभारण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अनिल देशमुख (२८-०७-२०२०) : (१) होय.

(२) व (३) नवी मुंबई मौजे मंडाळे, मानखुर्द येथे ३००० बंद्यांकरीता नवीन कारागृहाचे बांधकाम करण्याचे प्रस्तावित असून, वास्तुशास्त्रज्ञ, मुंबई यांचेकडून नकाशे व आराखडे प्राप्त करणेबाबतची प्रक्रीया चालू आहे. अहमदनगर (नारायणडोह) येथे ५०० बंदी क्षमतेचे नवीन कारागृहाचे बांधकामाकरीता ११ एकर जागा प्राप्त झाली आहे. उपवास्तुशास्त्रज्ञ, सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून नकाशे व आराखडा प्राप्त करण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अंबेला (ता.मुलचेरा, जि.गडचिरोली) येथे रस्त्याच्या कामासाठी
अवैधरित्या मुरुम उत्खनन सुरु असल्याबाबत**

(३६) १२८४९ (१०-०८-२०२०). श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अंबेला (ता.मुलचेरा, जि.गडचिरोली) येथे रस्त्याच्या बांधकामासाठी अवैधरित्या मुरुम उत्खनन करणाऱ्या पाच वाहनांवर उपविभागीय अधिकारी, चामोर्शी यांनी कारवाई करूनही अवैध मुरुम उत्खनन सुरु असल्याचे माहे मे, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले आहे,

(३) असल्यास, चौकशीनुसार दोषी ठेकेदारावर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२०-०८-२०२०) : (१), (२) व (३) अंबेला येथे सुरु असलेल्या रस्त्याच्या कामाच्या कंत्राटदाराने अंबेला येथील स.नं.४ आराजी १.६२ हे.आर.मधून विनापरवाना मुरुम उत्खनन करत असल्याचे उपविभागीय अधिकारी, चामोर्शी यांना दि.२/५/२०२० रोजी आढळून आल्याने उपविभागीय अधिकारी, चामोर्शी यांनी संबंधित कंत्राटदारावर कारवाई करण्याचे आदेश तहसिलदारांना दिले.

त्यानुसार अंबेला येथील रस्त्याच्या कामावरील कंत्राटदाराने मुरुमाचे अवैध उत्खनन केल्याप्रकरणी कंत्राटदारास दिनांक १९/५/२०२० रोजी रुपये ३,९९,६००/- इतक्या दंडात्मक रक्कमेचे आदेश पारित केले आहेत. तसेच सदर दंडात्मक रक्कम कंत्राटदाराने दि.२७/५/२०२० रोजी शासनजमा केली आहे. तसेच संबंधित कंत्राटदाराकडून गौणखनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूक न करण्याबाबत दि.२९/५/२०२० रोजी रु.५,००,०००/- इतक्या रक्कमेचे जातमुचलका (बंधपत्र) भरून घेण्यात आले आहे. तदनंतर उक्त ठिकाणाहून मुरुमाचे अवैध उत्खनन झाल्याची बाब निदर्शनास आली नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

वासरी (ता.मुदखेड, जि.नांदेड) येथे अवैध वाळू उपसा सुरु असल्याबाबत

(३७) १२८५२ (१०-०७-२०२०). श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) वासरी (ता.मुदखेड, जि.नांदेड) येथे अवैध वाळू उपसा प्रकरणी जिल्हाधिकारी, नांदेड यांनी तहसिलदार यांना कारवाई करण्याचे आदेश देऊनही अवैध वाळू उपसा सुरु असल्याचे माहे एप्रिल, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले आहे,
- (३) असल्यास, चौकशीनुसार दोषी ठेकेदारांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) जिल्हाधिकारी, नांदेड यांच्याकडे होणाऱ्या बैठकांमध्ये उपविभागीय अधिकारी व तहसिलदार यांना अवैध उत्खनन व वाहतूकीबाबत प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणेबाबत जिल्हाधिकारी यांनी निर्देश दिले आहेत.

माहे एप्रिल, २०२० मध्ये मौजे वासरी, ता.मुदखेड येथे वाळूचा अनधिकृतपणे उपसा करणारे ३ सक्शन पंप (बोटी) जिलेटिनच्या सहाय्याने स्फोट करून नष्ट करण्यात आले आहेत. तसेच अवैधरित्या करण्यात आलेले २४ रेतीसाठे (एकूण ३७२ब्रास) जप्त केले आहेत. त्यापैकी २२८ ब्रास करीता ५ वाळूसाठ्याचा लिलाव करण्यात आला असून लिलावातून रु.९,५६,५००/- इतका महसूल शासनजमा करण्यात आला आहे. उर्वरित १९ रेतीसाठे (१४४ ब्रास) ज्यांच्या शेतात आढळून आले त्या शेतकऱ्यांच्या नमुना ७/१२ वर पाचपट दंडाच्या रक्कमेच्या बोजाची नोंद घेण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे खापरी (ता.शहापूर जि.ठाणे) येथे सुरु असलेली दगडखाण बंद करण्याबाबत

(३८) १२९४२ (१०-०७-२०२०). श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे डोळखांब (ता.शहापूर, जि.ठाणे) ते टोकावडे म्हसा (ता.मुरबाड, जि.ठाणे) या एक वर्षापासून सुरु असलेल्या रस्त्यासाठी लागणारी खडी, डांबर प्लांट, आर.एम.सी. खापरी गावालगत सुरु असून खापरी येथे दगडखाणीमध्ये भूसुरंग स्फोट सुरु असल्याने तेथील एक हजारहून अधिक घरांना तडे गेल्यामुळे घरे कमकुवत होऊन धोकादायक झालेली आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, भूसुरंग स्फोटामुळे मोठ्या प्रमाणावर ध्वनिप्रदूषण होत असून पर्यावरणासही गंभीर धोका निर्माण झाल्याने तेथील शिक्षक तसेच ग्रामस्थांनी सदरहू दगडखाण त्वरित बंद

करण्यात यावीत यासाठी तहसीलदार, शहापूर, जिल्हाधिकारी, ठाणे, मा.महसूल मंत्री, पालकमंत्री, ठाणे यांच्याकडे सहा महिन्यांपासून सातत्याने लेखी निवेदनाद्वारे मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत चौकशी करून उक्त मागणीच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) मौजे खापरी (ता.शहापूर, जि.ठाणे) या गावापासून २०० मीटरपेक्षा अधिक अंतरावर असलेल्या दगडखाणीत स्फोटामुळे सौम्य प्रमाणात आवाज होत आहे. मात्र कोणत्याही घरांना तडे गेल्याची वा पर्यावरणास गंभीर धोका निर्माण झाल्याची बाब निदर्शनास आली नाही.

सदर दगडखाणीबाबत रा.सरळगांव, ता.मुरबाड येथील नागरिकाने जिल्हाधिकारी, ठाणे यांच्या कार्यालयाकडे केलेल्या तक्रारीनुसार जिल्हा खनिकर्म अधिकारी, ठाणे व संबंधित अधिकारी यांनी संबंधित तक्रारदार यांच्यासमवेत दि.१७/१/२०२० रोजी स्थळपाहणी करण्यात आली आहे. मौजे खापरी येथील स.नं.३७/२ या जागेत गौण खनिजाचे उत्खनन हे जिल्हाधिकारी, ठाणे यांच्या कार्यालयाकडून दिलेल्या परवानगीनुसार तसेच शासनजमा केलेल्या स्वामित्वधनाच्या मर्यादेत झाले आहे. सदर प्रकरणी कोणतीही अनियमितता झाल्याचे स्थळपाहणीत दिसून आले नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अमरावती जिल्ह्यात घरकुल बांधकामाकरीता शून्य रॉयल्टी पासेसवर
रेती उपलब्ध करून देण्याबाबत**

(३९) १२९९८ (१७-०७-२०२०). श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अमरावती जिल्ह्यात प्रधानमंत्री आवास योजना व इतर ग्रामीण राज्य पुरस्कृत योजने अंतर्गत घरकुल बांधकामाकरीता आवश्यक रेती उपलब्ध करून देण्याचे महसूल व वन विभागाच्या परिपत्रक क्रमांक गौखनि १०/०११९/प्र.क्र.५/ख-२ दिनांक १२/०२/२०१९ मध्ये नमूद केले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपरोक्त परिपत्रकामध्ये नमूद कार्यपद्धतीनुसार ५ ब्रास रेती उपलब्ध करून देण्यासाठी शून्य रॉयल्टी पासेस देण्याबाबत कार्यवाही करण्याचे आदेश दिनांक ६ मार्च, २०१९ रोजी अपर जिल्हाधिकारी, अमरावती यांनी दिले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, काही कालावधीनंतर घरकुल लाभार्थ्यांना शासकीय धोरणाप्रमाणे ५ ब्रास रेती उपलब्ध करून देण्याबाबत कार्यवाही होत नसल्याने आणि रेती घाटांचा लिलाव झाला नसल्याने मोठ्या प्रमाणात घरकुलाचे कामे ठप्प झाल्याचे माहे मे, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत चौकशी करून घरकुल लाभार्थ्यांना शासकीय धोरणाप्रमाणे शून्य रॉयल्टीवर ५ ब्रास रेंती उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०८-२०२०) : (१) व (२) हे खरे आहे.

(३) व (४) सन २०१८-१९ करीता अमरावती जिल्ह्यातील वाळूघाटांना दिलेली पर्यावरण मान्यता दि.३०/९/२०१९ रोजी संपुष्टात आली आहे. तसेच सन २०१९-२० मध्ये माहे मार्च, २०२० पासून कोविड-१९ मुळे वाळूघाट लिलावप्रक्रियेस विलंब झाला आहे.

सन २०२०-२१ मध्ये अमरावती जिल्ह्यातील ९६ वाळूघाटांसाठी जनसुनावणी घेण्यात आली असून पर्यावरण अनुमतीसाठी सदर वाळूघाटांचे प्रस्ताव राज्यस्तरीय पर्यावरण आघाट मुल्यांकन समितीकडे सादर करण्याची कार्यवाही सुरु आहे. प्रस्तावित वाळूघाटांना पर्यावरण अनुमती प्राप्त होताच वाळूघाटांची लिलाव प्रक्रिया व घरकुलासाठी वाळूघाट आरक्षित करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

अवैधरित्या केलेल्या जप्त वाळू साठ्याची विल्हेवाट लावणेकामी सदर वाळूसाठ्यातून शासनाच्या कोणत्याही गृहनिर्माण योजनेअंतर्गत लाभ घेणाऱ्या व्यक्तीस शासन तरतूदीनुसार ५ ब्रास वाळू विनामुल्य वितरीत करण्याचे निर्देश सर्व तहसिलदारांना जिल्हाधिकारी, अमरावती यांनी दिले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आर्वी, आष्टी व कारंजा (जि.वर्धा) तालुक्यांसाठी धडक सिंचन विहीर
योजनेतर्गत निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत**

(४०) १३००५ (१०-०७-२०२०). श्री.दादाराव केचे (आर्वी) : सन्माननीय रोजगार हमी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आर्वी, आष्टी, कारंजा (जि.वर्धा) या तालुक्यांसाठी धडक सिंचन विहीर योजनेतर्गत सन २०१९-२० मध्ये शासनाने सुमारे १०८० विहीरींकरिता एकूण १०५०.०० लक्ष रुपये निधी मंजूर केला असून त्यापैकी फक्त २०७.२५ इतका निधी वितरीत करण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शेतकऱ्यांना एकूण ८९१ विहीरी मंजूर करण्यात आल्या असून त्यापैकी ४२० विहीरींचे बांधकाम शेतकऱ्यांनी स्वतः जवळील पैशांनी पूर्ण केले असून आता शेतकऱ्यांचे पैसे देण्याकरिता निधी उपलब्ध नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, शेतकऱ्यांना पावसाळ्यातील शेतीचे कामे करण्याकरिता पैसे उपलब्ध नसल्यामुळे धडक सिंचन विहीर योजनेतर्गत उर्वरित निधी ८४२.७५ लक्ष रुपये तातडीने शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संदीपानराव भुमरे (२९-०७-२०२०) : (१) व (२) होय, हे अंशतः खरे आहे.

(३) अनुदान उपलब्ध झाल्यानंतर निधी वितरीत करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजा तळेगांव (रघुजी) (ता.आर्वी, जि.वर्धा) येथील त्रिनेव्हा कंपनीने

ब्लास्टिंग केल्यामुळे घरांना तडे गेल्याबाबत

(४१) १३००८ (१०-०७-२०२०). श्री.दादाराव केचे (आर्वी) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजा तळेगांव (रघुजी) (ता.आर्वी, जि.वर्धा) येथे त्रिनेव्हा कंपनीच्या गिट्टी क्रशर साठी लागणारे दगड काढण्यासाठी जमीनीत ५० फुट खोलवर ब्लास्टिंग केल्यामुळे शेजारील गावातील नारिकांच्या घराला तडे गेले असून अनेक जनावरांचा मृत्यु झाला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, येथील गिट्टी खदाणीवर होत असलेल्या ब्लास्टिंगमुळे गावातील नागरिकांच्या मनात भितीचे वातावरण निर्माण झाले आहे, हे ही खरे काय,

(३) असल्यास, या कंपनीने जमीनीतील दगड व मुरूम काढण्याची कोणतीही परवानगी न घेता प्रमाणापेक्षा जास्त उत्खनन केले असून कंपनीवर दंडात्मक कारवाई केलेली असतांनासुद्धा सदर गिट्टी क्रशर बंद केले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, ब्लास्टिंगमुळे ज्या नागरिकांच्या घरांना तडे गेले आहेत त्यांना नुकसान भरपाई देण्याबाबत तसेच सदरहू कंपनीवर कारवाई करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) व (२) अशी बाब निदर्शनास आली नाही.

(३) वर्धा-आर्वी या राष्ट्रीय महामार्गाचे बांधकामाकरीता संबंधीत कंपनीस मौजा तळेगाव (रघुजी), ता.आर्वी जि.वर्धा येथील खाजगी जागेतून ७५०० ब्रास गौण खनिजाचे उत्खनन व वाहतूकीकरीता तात्पुरता गौण खनिज परवाना मंजूर करण्यात आला आहे. तथापि, सदर कंपनीने परवानगीपेक्षा अधिक गौण खनिजाचे उत्खनन केल्याचे निदर्शनास आले आहे. परवानगीपेक्षा अधिक उत्खनन केलेल्या गौण खनिजापोटी स्वामित्वधनाची रक्कम संबंधित कंपनीकडून वसूल करण्याची कार्यवाही सुरु आहे. तसेच सदरःस्थितीत सदर खदानीतून गौण खनिजाचे उत्खनन व क्रशर मशीन बंद करण्यात आले आहे.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजा रोहणा (ता.आर्वी, जि.वर्धा) येथील पोलीस चौकीचे रूपांतर

पोलीस स्टेशनमध्ये करण्याबाबत

(४२) १३०३० (११-०७-२०२०). श्री.दादाराव केचे (आर्वी) : सन्माननीय गृह मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजा रोहणा (ता.आर्वी, जि.वर्धा) येथे पोलीस चौकी असून सदर पोलीस चौकी पुलगांव पोलीस स्टेशनच्या कार्यक्षेत्रात आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, रोहणा या गावाच्या परिसरातील गांवे ही खरांगणा व आर्वी पोलीस स्टेशनच्या कार्यक्षेत्रात येत असल्यामुळे तेथील नागरिकांची तक्रार दाखल करण्यास जाण्यासाठी गैरसोय होते, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, रोहणा स्वतंत्र पोलीस स्टेशन निर्माण करून या गावाच्या सभोवतालची खरांगणा व आर्वी पोलीस स्टेशन अंतर्गत येणारी गावे रोहणा पोलीस स्टेशनला जोडल्यास तेथील अवैध धंद्यास प्रतिबंध बसेल व नागरिकांची गैरसोय दूर होईल, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, याबाबत चौकशी करून रोहणा येथील पोलीस चौकीचे रूपांतर पोलीस स्टेशन मध्ये करून खरांगणा व आर्वी पोलीस स्टेशन अंतर्गत येणारी गावे या पोलीस स्टेशनला जोडण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. अनिल देशमुख (२७-०७-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

- (२), (३) व (४) रोहणा तसेच रोहणा गावांचे सभोवताल खरांगणा व आर्वी पोलीस स्टेशन हद्दीतील गावांमध्ये कायदा व सुव्यवस्था सुरळीत असल्याने गुन्ह्यांची आकडेवारी कमी आहे. तसेच रोहणा येथे दुरक्षेत्र कार्यान्वीत असल्यामुळे पोलीस चौकीचे रूपांतर पोलीस स्टेशनमध्ये करण्याबाबतचा कोणताही प्रस्ताव सदर स्थितीत विचाराधीन नाही.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे लवेल, आजनी, मेटे, अणसपुरे, बहिरवली व तळघर (ता.खेड, जि.रत्नागिरी) या परिसरात दगडखानीतून अवैधरीत्या उत्खनन होत असल्याबाबत

(४३) १३१८९ (१७-०७-२०२०). श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे लवेल, आजनी, मेटे, अणसपुरे, बहिरवली व तळघर (ता.खेड, जि.रत्नागिरी) या परिसरात अवैधरीत्या चिरेखानीतून (दगडखान) १०० ब्रास उत्खननाच्या परवान्यावर ३५० पेक्षा अधिक ब्रास उत्खनन करण्यात येत असून सदर अवैध उत्खननामुळे शासनाच्या कोट्यवधी रुपयांच्या महसुलाचे नुकसान होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर दगडखानीमुळे मोठ्या प्रमाणावर प्रदूषण होत असून या दगडखानीचे रूपांतर तलावात होत असल्यामुळे त्यातील दुषित पाणी परिसरातील विहिरीत मिसळण्याचा गंभीर धोका निर्माण झाल्याने याकडे जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करणाऱ्या प्रदूषण महामंडळ व खनिकर्म विभागातील संबंधितांवर तसेच दगडखाण मालकावर कठोर कारवाईची मागणी करणारे निवेदन माहे मार्च, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान जिल्हाधिकारी, रत्नागिरी यांचेकडे सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या प्रकरणी उपरोक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने संबंधितांवर कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०८-२०२०) : (१) खेड तालुक्यातील मौजे लवेल, आजनी, मेटे, अणसपुरे, बहिरवली व तळघर या गावांपैकी फक्त मेटे व तळघर येथे सन २०१९-२० मध्ये २९०० ब्रास जांभा दगड उत्खननाकरीता ५ परवाने मंजूर करण्यात आले आहे. त्यापोटी रु.२,९०,०००/- इतके स्वामीत्वधन शासनजमा करण्यात आले आहे. चिरेखाणीतून १०० ब्रास उत्खननाच्या परवान्यावर ३५० पेक्षा अधिक ब्रास उत्खनन होत असल्याची बाब निदर्शनास आली नाही.

(२) अशी बाब निदर्शनास आली नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**गोवा येथील व्यावसायिक महाराष्ट्राच्या हद्दीत बेकायदेशीररित्या
वाळूचे उत्खनन करत असल्याबाबत**

(४४) १३२०० (१७-०७-२०२०). श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) गोवा राज्यात रेंती उपसावर असलेल्या निर्बंधांमुळे गोवा येथील व्यावसायिक महाराष्ट्राच्या हद्दीत येणाऱ्या किनाऱ्यावरून मागील एक वर्षापासून रात्रीच्या वेळी बेकायदेशीररित्या वाळूचे उत्खनन करून तस्करी करीत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदरहू बेकायदेशीर वाळू उपसाबाबत आरोगा मच्छीमार संस्था व स्थानिक ग्रामस्थांनी मा.महसूल मंत्री, तहसीलदार, वेंगुर्ला इत्यादींकडे लेखी निवेदनाद्वारे वाळू माफियांवर कारवाई तसेच बेकायदेशीर वाळू उत्खननावर प्रतिबंध घालण्याबाबत मागणी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदरहू मागणीच्या अनुषंगाने राज्याच्या हद्दीतील आरोंदा किनाऱ्यावर गोव्यातील वाळू माफियांकडून होणारी वाळूची लूट विनाविलंब थांबवण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (०३-०८-२०२०) : (१) व (२) अशी बाब निदर्शनास आली आहे.

(३) गोवा राज्याच्या हद्दीशेजारील सावंतवाडी तालुक्यातील मौजे आरोंदा, तेरेखोल, किरणपाणी तसेच वेंगुर्ला तालुक्यातील वेंगुर्ला खाडीपात्रामध्ये वाळूच्या अवैध उपश्यास प्रतिबंध करण्यासाठी महसूल, पोलीस व बंदर विभाग यांची संयुक्त भरारी पथके नेमण्यात आली आहेत. वेंगुर्ला तालुक्यात सन २०१९-२० मध्ये वाळूच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या ५ प्रकरणी रु.४,९५,९९२/- इतकी दंडात्मक कारवाई करण्यात आली आहे. तर सावंतवाडी तालुक्यात सन

२०१९-२० मध्ये वाळूच्या अवैध वाहतूकीच्या २ प्रकरणी कारवाई करण्यात येवून त्यापैकी एका प्रकरणी रु.१,६०,८३२/- इतकी दंडात्मक रक्कम वसूल करण्यात आली आहे. तर उर्वरित एका प्रकरणात वसूलीची कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

सातारा जिल्ह्यात बनावट खते व किटकनाशकांची विक्री होत असल्याबाबत

(४५) १३२२८ (११-०७-२०२०). श्री.दिपक चव्हाण (फलटण) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सातारा जिल्ह्यात ३ हजार ३९९ पेक्षा अधिक खते व किटकनाशके विक्रीची दुकाने असून यातील अनेक दुकानांमध्ये बनावट खते व किटकनाशकांची विक्री केली जात असल्याबाबतच्या तक्रारी शेतकऱ्यांनी माहे एप्रिल, २०२० पासून केल्याचे दिनांक १२ जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खते व किटकनाशके उत्पादित करणाऱ्या कंपन्यांकडून बनावट खतांची तसेच कालबाहय किटकनाशकांवर मुदतवाढीचे स्टिकर चिकटवून विक्री होत असल्याबाबत तक्रारी शेतकऱ्यांनी केल्या असताना शासनाच्या गुणनियंत्रण विभागाकडून कोणतीही कारवाई करण्यात येत नसून अशा कालबाहय किटकनाशकांची फवारणी केल्यामुळे शेतकऱ्यांना गंभीर आजार होत असून जिवीतहानी देखील होण्याची शक्यता असते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, जिल्ह्यातील ६४६ कृषी केंद्राची शासनाच्या व जिल्हा परिषदेच्या कृषी विभागामार्फत तपासणी केली असता अनेक कृषी केंद्रांमध्ये गंभीर स्वरूपाच्या त्रुटी आढळून आल्यामुळे १७ कृषी केंद्रावर विक्री बंदीचे आदेश लागू करण्यात आल्याचे दिनांक २० जून, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, याबाबत चौकशी करून बनावट खाते व कालबाहय किटकनाशकांची विक्रीवर प्रतिबंध बसण्यासाठी कठोर निर्बंध घालण्याबाबत तसेच कंपन्यांवर कारवाई न करणाऱ्या गुणनियंत्रण विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दादाजी भुसे (२८-०७-२०२०) : (१) होय हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) होय हे खरे आहे.

(४) जिल्ह्यातील ९९५ कृषि सेवा केंद्राची तपासणी करण्यात आली असून तपासणीत आढळून आलेल्या त्रुटीच्या अनुषंगाने १७ कृषि सेवा केंद्रांना विक्री बंदीचे आदेश देण्यात आले असून त्यापैकी ७ कृषि सेवा केंद्रांना सक्त ताकिद व ४ कृषि सेवा केंद्रांचे परवाने निलंबित करण्यात आले आहेत.

बनावट खते उत्पादन व विक्री प्रकरणी २ पोलिस केस दाखल करण्यात आल्या आहेत. त्यातील एक विक्री केंद्र परवाना निलंबित केला असून एक परवाना रद्द करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे सदर प्रकरणी कारवाई पूर्ण झालेली असल्यामुळे गुण नियंत्रण विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

बोगस खतांचा १४.७५ मे. टन इतका एकूण रु. ४,९८,००० हजार किंमतीचा साठा जप्त केला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पेडगांव, म्हसे (ता.श्रीगोंदा, जि.अहमदनगर) येथे भीमा व घोड नदीपात्रात
अवैध वाळू उपसा होत असल्याबाबत**

(४६) १३२५३ (११-०७-२०२०). श्री.बबनराव पाचपुते (श्रीगोंदा) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पेडगांव, म्हसे (ता.श्रीगोंदा, जि.अहमदनगर) येथे भीमा व घोड नदीपात्रात सुरु असलेल्या वाळू चोरीकडे प्रशासन जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष करत असल्याचे माहे एप्रिल, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त नदीपात्रात अवैध वाळू उपसा अद्यापही सुरु असून या अवैध वाळू उपसावर प्रतिबंध घालण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१) व (२) मौजे पेडगांव (ता.श्रीगोंदा) येथील भीमा नदीपात्रात वाळूची अवैध वाहतूक करताना दि.१७/४/२०२०, दि.२२/४/२०२० व दि.२५/४/२०२० रोजी प्रत्येकी १ ट्रॅक्टर पकडण्यात आला असून संबंधित वाहनचालक व वाहनधारक यांच्याविरुद्ध गुन्हे दाखल करण्यात आले आहेत. तसेच मौजे म्हसे येथील घोड नदीपात्रात दि.२७/४/२०२० रोजी वाळूचे अवैध उत्खनन करतांना २ जे.सी.बी., २ हायवा व २ ट्रॅक्टर जप्त करण्यात आले असून संबंधित वाहनाचे धारक व चालक यांच्याविरुद्ध गुन्हे दाखल करण्यात आले आहेत.

श्रीगोंदा तालुक्यात गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीला प्रतिबंध घालण्यासाठी तालुका स्तरावर भरारी पथकांची स्थापना करण्यात आली आहे. सदर पथकांमार्फत श्रीगोंदा तालुक्यात माहे एप्रिल, २०२० ते जून, २०२० अखेर वाळूचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या २४ प्रकरणी गुन्हे दाखल करून रु.१,८७,५००/- इतकी दंडात्मक रक्कम वसूल करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

जळगाव शहरासह जिल्ह्यात बेकायदेशीर वाळू उपसा सुरु असल्याबाबत

(४७) १३२७५ (११-०७-२०२०). श्री.चिमणराव पाटील (एरंडोल) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जळगाव शहरासह जिल्ह्यात बेकायदेशीर वाळू उपसा सुरु असून वाळूमाफियांकडून बनावट पावत्या तयार करून शासनाच्या कोट्यवधी रुपयांच्या महसूलाचे नुकसान केले जात असल्याची बाब माहितीच्या अधिकारातून माहे जून, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, यामध्ये वाळूमाफियांसह संबंधित विभागाचे अधिकारी, बांधकाम विभागाचे अधिकारी यांचे संगनमत असल्याचेही निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून बनावट पावत्या तयार करून शासनाचा कोट्यवधी रुपयांचा महसूल बुडविणा-यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२८-०७-२०२०) : (१), (२) व (३) मौजे आव्हाणी, ता.धरणगांव, जि.जळगांव येथील गिरणा नदीवरील वाळूघाट सन २०१८-१९ करिता कार्यकारी अभियंता, तापी खोरे सर्वेक्षण व अन्वेषण विभाग, जळगांव यांना मंजूर करण्यात आला होता. दि.८/३/२०१९ रोजी सदर वाळूघाटातून ५ वाहने प्रत्येकी २ ब्रास याप्रमाणे १० ब्रास अवैध परवान्याच्या आधारे वाहतूक करित असतांना आढळून आले आहेत. तसेच पोलीसांनी वाळूची अवैध वाहतूक करतांना एक वाहन पकडले आहे.

वाळूची अवैध वाहतूक करणाऱ्या उक्त प्रत्येक वाहनास तहसिलदार, जळगांव यांनी रु.२,३५,७२०/- इतक्या दंडाचे आदेश पारीत करून सदर दंडाची रक्कम दि.२९/३/२०१९ रोजी शासनजमा करण्यात आली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

हिंगणघाट (जि.वर्धा) तालुक्यातील वेणा, वर्धा आणि यशोदा या नदयांवरील वाळू घाटांचा लिलाव करण्याबाबत

(४८) १३५७३ (१७-०७-२०२०). श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) हिंगणघाट (जि.वर्धा) तालुक्यातील वेणा, वर्धा आणि यशोदा या नदयांमध्ये ५४ रेती घाट असून यापैकी १३ रेती घाटांचे सन २०२०-२१ करिता लिलाव करण्याबाबत परवानगी मागितली असून कोरोना विषाणूच्या पार्श्वभूमीवर अद्यापि परवानगी मिळाली नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वाळू घाटांचा अद्यापि लिलाव झाला नसल्याने अवैध रेती उपसामध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली असून दिनांक १ एप्रिल, २०२० पासून चोरीच्या १० ब्रास रेतीची जप्ती

करून ५ लाख ९४ हजार ५०० रुपये दंड वसूल केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले आहे,

(४) असल्यास, त्यानुसार उक्त प्रकरणातील दोषींवर कारवाई करून घाटांच्या लिलावास मंजूरी देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२०-०८-२०२०) : (१) दि.३/९/२०१९ रोजीच्या वाळू धोरणानुसार वर्धा जिल्ह्यातील वाळूघाट लिलाव प्रक्रिया जिल्हास्तरावर सुरु असतांना कोविड-१९ विषाणू संसर्गास प्रतिबंधासाठी संचारबंदी असल्याने जनसुनावणीची कार्यवाही नियोजित वेळेत घेणे शक्य न झाल्याने लिलावप्रक्रियेस विलंब होत आहे.

(२), (३) व (४) हिंगणघाट तालुक्यामध्ये गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीला प्रतिबंध घालण्यासाठी ग्रामपातळीवर ग्रामदक्षता समिती स्थापन करण्यात आली आहे. तसेच तालुका स्तरावर भरारी पथकांची स्थापना करण्यात आली आहे. सदर पथकामार्फत तालुक्यात माहे एप्रिल,२०२० ते १५ जुलै,२०२० या कालावधीत वाळूच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या २८ प्रकरणी दंडात्मक कार्यवाही करून रु.९,९४,६५०/- इतकी रक्कम वसूल करण्यात आली आहे. तसेच एका प्रकरणी गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

दि.३/९/२०१९ रोजीच्या वाळू धोरणानुसार वर्धा जिल्ह्यातील निश्चित करण्यात आलेल्या वाळूघाटांच्या लिलावासाठी जनसुनावणी प्रक्रिया पूर्ण करण्यात आली असून वाळूघाटांचे प्रस्ताव पर्यावरण अनुमतीसाठी राज्य पर्यावरण समितीस सादर करण्यात आले आहेत. पर्यावरण अनुमती प्राप्त होताच लिलाव प्रक्रियेची पुढील कार्यवाही करण्यात येईल.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजा अंतोरा, खंबीत, बेलोरा, लहान आर्वी, साहुर, मानिकवाडा, दुगवाडा व वडाळा (ता.आष्टी,जि.वर्धा) गावांत टोळघाट पक्षांनी शेत पिकांचे केलेले नुकसान

(४९) १३६५९ (१७-०७-२०२०). श्री.दादाराव केचे (आर्वी) : सन्माननीय कृषी मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजा अंतोरा, खंबीत, बेलोरा, लहान आर्वी, साहुर, मानिकवाडा, दुगवाडा व वडाळा (ता.आष्टी, जि.वर्धा) या गावांमधील शेतांच्या पिकांचे दिनांक २३ व २४ मे, २०२० रोजी वा त्यासुमारास टोळघाट पक्षांनी मोठ्या प्रमाणात नुकसान केले, खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शेतकऱ्यांचे शेतातील संत्रा, मोसंबी, डांगर, मका, वांगी, केळी या पिकांचे नुकसान झाले असून आता पावसाळ्यात शेतकऱ्यांना पेरणी करायची असल्यामुळे शेतकऱ्यासमोर आर्थिक संकट उभे राहिले आहे, हे खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, टोळघाट पक्षाद्वारे नुकसान झालेल्या गावांतील शेत पिकांचे कृषी विभागामार्फत पाहणी करून अहवाल शासनास सादर केला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, त्यानुसार आष्टी तालुक्यात टोळघाट पक्षांमुळे पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई मिळण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दादाजी भुसे (०२-०९-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

वर्धा जिल्ह्यात २५ मे २०२० रोजी आष्टी तालुक्यातील बेलोरा बु., खंबित, वडाळा, सत्तरपूर, वर्धपूर, बोरगाव बु, साहूर, तारासावंग या गावात टोळधाड आढळून आली होती. परंतु सदर गावांमध्ये संत्रा, मोसंबी तसेच भाजीपाला पिकांवर २० ते २५ मिनिट विसावल्यानंतर पुढे निघून गेली. टोळधाड आढळून आलेल्या क्षेत्राच्या सभोवतालच्या शेतात उपलब्ध असलेला काडीकचरा जाळून, धूर करण्यात आला, तसेच मोठे आवाज करून टोळधाडीला उडवून लावले, त्यामुळे टोळधाड किड स्थिरावली नाही. सदर क्षेत्रामध्ये अत्यल्प प्रमाणात पिकांची पाने खाल्लेली आढळून आली. यामुळे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) हे खरे आहे.

कृषी, महसूल व जिल्हा परिषद या तीनही यंत्रणांच्या क्षेत्रीय कर्मचाऱ्यांनी सर्वेक्षण करून अहवाल सादर करण्यात आलेला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे वासिंद (ता.शहापूर, जि.ठाणे) ग्रामपंचायत हद्दीतील जिंदाल स्टिल कोटेड प्रा.लि. या कंपनीने बेकायदेशीररित्या उत्खनन केल्याबाबत

(५०) १३८७४ (१७-०७-२०२०). श्री.दौलत दरोडा (शहापूर) : सन्माननीय महसूल मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वासिंद (ता.शहापूर, जि.ठाणे) ग्रामपंचायत हद्दीतील जिंदाल स्टिल कोटेड प्रा.लि. या कंपनीने स्थानिक नागरिकांच्या तीव्र विरोधानंतरही सदरहू ठिकाणी नविन कारखाना उभारताना हजारो ब्रास मातीचे बेकायदेशीररित्या उत्खनन करून त्याचा वापर केल्याने शासनाला रॉयल्टीपोटी मिळणाऱ्या कोटयवधी रूपयांच्या महसुलाचे नुकसान झाल्याचे माहे मे व जून, २०२० मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या संपूर्ण प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले व त्यानुषंगाने सदरहू कंपनीकडून रॉयल्टीची रक्कम वसूल करण्यासाठी कंपनीला नोटीस पाठविण्यात आली आहे काय, अद्याप नोटीस पाठविली नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत,

(३) तसेच सदरहू प्रकरणी शासनाचा कोटयवधी रूपयांचा महसूल बुडविणाऱ्या संबंधित कंपनीस सहकार्य करणाऱ्या दोषी अधिकारी व कर्मचारीवर यांचेवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे तसेच कंपनीने बुडविलेली रॉयल्टीची रक्कम कंपनीकडून किती कालावधीत वसूल करण्यात येणार आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. बाळासाहेब थोरात (२०-०८-२०२०) : (१), (२) व (३) मौजे वासिंद, ता.शहापूर, जि.ठाणे येथील मे.जे. एस.डब्ल्यू.स्टील कोटेड प्रा.लि., या कंपनीने मे.रे कन्स्ट्रक्शन व मे.युनिको इन्फ्रा इंजिनिअरींग प्रा.लि. या दोन कंपन्यांना कंपनी अंतर्गत कामाचे कंत्राट दिले असून सदर कंपन्यांनी तहसिलदार, शहापूर यांचे कार्यालयाकडून २५०० व २००० ब्रास असे एकूण ४५०० ब्रास माती या गौण खनिजाचे उत्खननाकरीता परवानगी घेतलेली आहे. प्रत्यक्षात मे.जे.एस.डब्ल्यू.स्टील कोटेड प्रा.लि. या कंपनीने परवानगीपेक्षा जास्त उत्खनन झाल्याची शक्यता विचारात घेवून शहापूर तहसिल कार्यालयाच्या पथकाने पाहणी केली असता मे.जे.एस.डब्ल्यू.स्टील कोटेड प्रा.लि. या कंपनीच्या अंतर्गत भागात ८०११ ब्रास माती व कंपनीच्या बाहेरील भागात ६९४० ब्रास असे एकूण १४९५१ ब्रास माती या गौण खनिजाचे उत्खनन, भराव व सपाटीकरण केले असल्याचे दि.११/२/२०२० रोजीच्या अहवालावरून दिसून आले आहे. त्यानुसार तहसिलदार, शहापूर यांनी दि.११/३/२०२० रोजी मे.जे.एस.डब्ल्यू.स्टील कोटेड प्रा.लि. या कंपनीस नोटीस पारीत केली आहे. सदर कंपनीने उक्त नोटीसीस खुलासा सादर करण्यास दि.९/७/२०२० पर्यंत मुदतवाढ मिळणेबाबत विनंती अर्ज करून सदर प्रकरणाची कागदपत्रे उपलब्ध करून देण्याची मागणी केली आहे. तथापि, मौजे वासिंद हे कोविड-१९ प्रतिबंधित क्षेत्र असल्याने अद्याप संबंधित कंपनीचा खुलासा प्राप्त झाला नाही. खुलाशानुसार उक्त प्रकरणी महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम, १९६६ चे कलम ४८(७) (८) नुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

राजेन्द्र भागवत
सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.